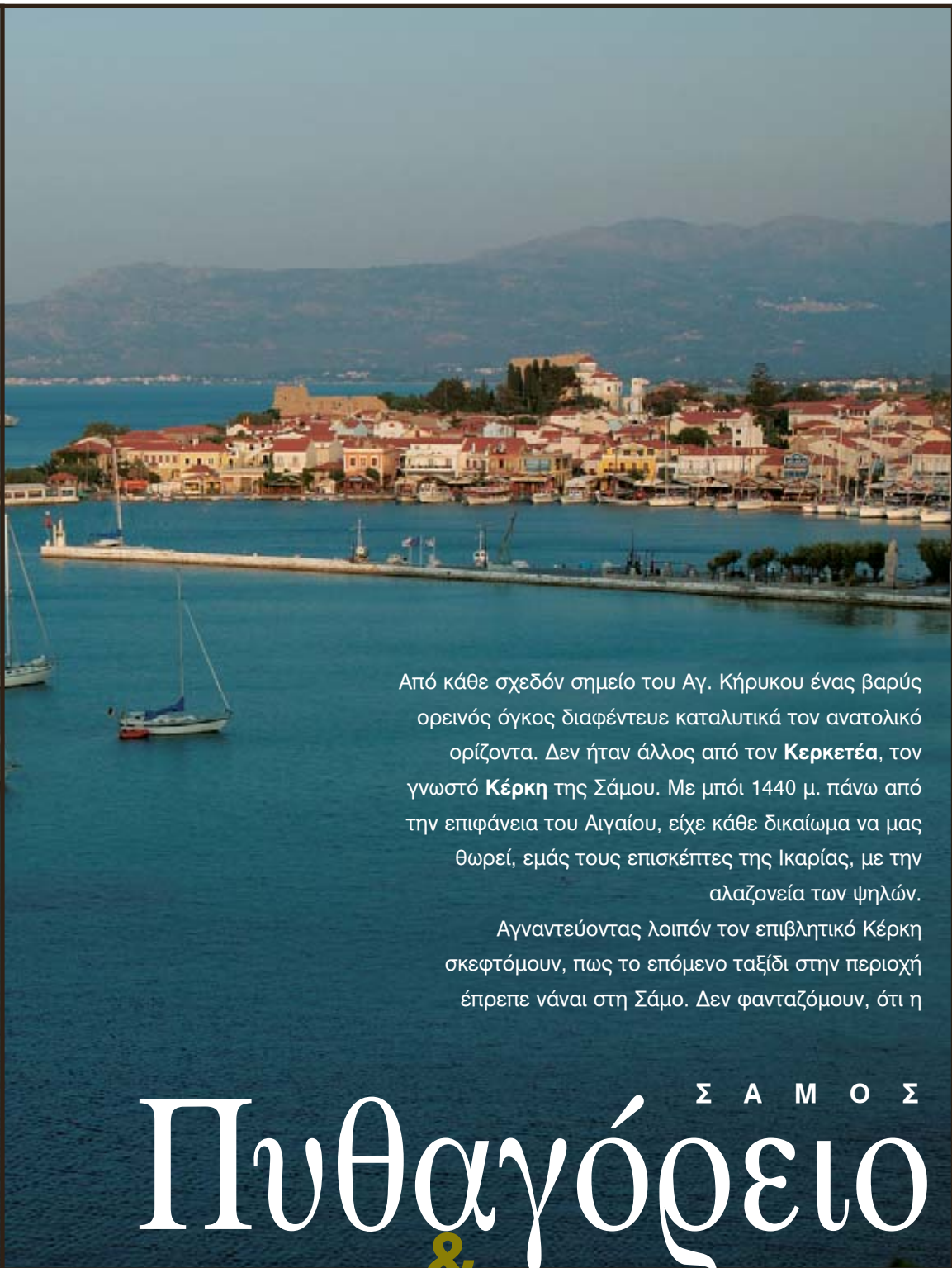

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ

Από κάθε σχεδόν σημείο του Αγ. Κήρυκου ένας βαρύς ορεινός όγκος διαφέντευε καταλυτικά τον ανατολικό ορίζοντα. Δεν ήταν άλλος από τον **Κερκετέα**, τον γνωστό **Κέρκη** της Σάμου. Με μπόι 1440 μ. πάνω από την επιφάνεια του Αιγαίου, είχε κάθε δικαίωμα να μας θωρεί, εμάς τους επισκέπτες της Ικαρίας, με την αλαζονεία των ψηλών.

Αγναντεύοντας λοιπόν τον επιβλητικό Κέρκη σκεφτόμουν, πως το επόμενο ταξίδι στην περιοχή έπρεπε νάναι στη Σάμο. Δεν φανταζόμουν, ότι η

Πυθαγόρειο

Σ Α Μ Ο Σ

Τ Ο Π Ο Σ

&

Α Ν Θ Ρ Ω Π Ο Ι

...Ένα πρωί μίλησα στον SAMOS FM με την **Μαργαρίτα Ικαρίου**. Που, διαβάζοντας το άρθρο της Ικαρίας, μας γέμισε με σχόλια επαινετικά και φιλοφρονήσεις..

- *Πότε λοιπόν το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ θα επισκεφτεί τη Σάμο;*

- *Άμεσα!*, ήταν η αυθόρμητη απάντησή μου.

Δεν το μετάνιωσα ούτε εγώ ούτε κανένas από το επιτελείο των συνεργατών μου.

Οι πρώτες εντυπώσεις

Τη στιγμή της προσέγγισης στο έδαφος επικρατούν πλάγιοι άνεμοι ιδιαίτερης έντασης, Αμύητοι καθώς είμαστε στην ιδιαιτερότητα του αεροδρομίου της Σάμου, για λίγο καρδιοχτυπούμε. Η προσγείωση βέβαια του αεροπλάνου της AEGEAN είναι ασφαλέστατη. Το Αεροδρόμιο "**Αρίσταρχος**" της Σάμου εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο του 1963. Είναι χαρακτηρισμένο ως **Λιεθνές Β'** με δυνατότητα υποδοχής αεροσκαφών απευθείας από το εξωτερικό. Ωστόσο, λόγω της θέσης του και της πλαγιότητας των ανέμων, θεωρείται ως ένα

από τα δυσκολότερα της Ευρώπης. **(1)**

Πριν προλάβουμε να συνειδητοποιήσουμε ότι βρισκόμαστε στη Σάμο, φτάνουμε στην τοποθεσία "**Ποτοκάκι**", στις παρυφές του Πυθαγορείου. Εδώ, είναι απλωμένες ναυαγικά πλάι στη θάλασσα, οι εγκαταστάσεις του συγκροτήματος "**Φυτό**", που οφείλει την ονομασία του στη Σίβυλλα της αρχαιότητας Φυτό. Παρά το μέγεθος της μονάδας, αισθανόμαστε σαν σε οικογενειακό κατάλυμα. Οι διαστάσεις είναι φιλικές και ανθρώπινες. Τα διώροφα οικήματα, διάσπαρτα με απλοχωριά ανάμεσα σε άφθονα δέντρα, λουλούδια και φυτά, συνδέονται μεταξύ τους μ' ένα δίκτυο πλακόστρωτων διαδρόμων. Έχουμε την αίσθηση, ότι βρισκό-

Συγκρότημα "Φυτό". Δέντρα, λουλούδια, πεζόδρομοι, χαμηλά διώροφα οικήματα εγγυώνται στιγμές χαλάρωσης και ποιητικής διαμονής.

μαστε σε μια όμορφη λουλουδιασμένη γειτονιά. Μια πισίνα μεγάλων διαστάσεων και δίπλα της μια μικρότερη για παιδιά είναι θαυμάσια εναρμονισμένες στο φυσικό περιβάλλον. Μπαράκι στην παραλία, ομπρέλλες και ξαπλώστρες, εστιατόριο και καφέ της μονάδας δίπλα στην εξαιρετική αμμουδιά συμπληρώνουν τα προνόμια που απολαμβάνει ο επισκέπτης.

Φυσάει ένα μελέτιμ δυνατό, που μετριάζει τη ζέστη της ημέρας. Έχοντας Ν-ΝΑ προσανατολισμό η αχανής παραλία δεν επηρεάζεται από τις ριπές του ανέμου και η επιφάνεια της θάλασσας παραμένει γαλήνια. Έρχονται να μας συναντήσουν ο ξεναγός **Αλέκος Σταυρίδης**, ο Πρόεδρος του Σηπλιαολογικού Συλλόγου Σάμου "Ο Ευπαλίνος", **Γιώργος Σπυρόπουλος** και ο Γερμανός σπηλαιολόγος και αναρριχητής INGO KLIESEN. Όλοι είναι πρόθυμοι, να βοηθήσουν το έργο μας.

Το βράδυ μας βρίζει στον παραθαλάσσιο οικισμό του γειτονικού **Ηραίου**. Μας τιμούν με την παρουσία τους η Αντιδήμαρχος Πολιτισμού **Χαρά Σκούφου**, ο Δημ. Σύμβουλος **Στράτος Καβαδάκης** και βέβαια ο αρχικός εμπνευστής της επίσκεψής μας στη Σάμο, η **Μαργαρίτα Ικαρίου**. Σ' ελάχιστα λεπτά αισθανόμαστε σαν να βρισκόμαστε με φίλους που γνωρίζουμε από χρόνια.

Μια σύντομη αναδρομή στο παρελθόν

Τραπεζάκια στην πλακόστρωτη αυλή, δίπλα σε δέντρα και λουλούδια. "Καλημέρες" με διαφορετικές προφορές, ανάλογα με τη χώρα προέλευσης. Προσωπικό ευγενικό και εξυπηρετικό, με μόνιμο χαμόγελο. Μπουφές πλουσιώτατος, καθαριότητα και τάξη. Στις 7 το πρωί τα πάντα είναι έτοιμα.

Ο εκ των συνιδιοκτητών της μονάδας **Νίκος Αθανασίου** καλημερίζει τους επισκέπτες του, μιλάει μαζί τους με οικειότητα.

- *Οι περισσότεροι, μας λέει, είναι φίλοι από παλιά. Κάποιους τους γνώρισα νεαρά ξενιάρια και είναι τώρα εδώ με τα παιδιά τους και κάποιιοι που πρωτοήρθαν με παιδιά, επιστρέφουν με τα εγγόνια τους. Ο αρχικός έρωτάς τους για τη Σάμο εξελίχθηκε σε αγάπη διαχρονική και σταθερή.*

Κατευθυνόμαστε προς το Πυθαγόρειο για να συναντήσουμε τον ξεναγό μας Αλέκο Σταυρίδη. Η σύντομη διαδρομή μας δεν διαφέρει από ένα συναρπαστικό οδοιπορικό στα μονοπάτια της ιστορίας. Παντού αρχαιότητες, μνημεία εκπληκτικά, από τα λείψανα των Ύστερων Νεολιθικών Χρόνων (στα τέλη της 4ης π.Χ. χιλιετίας) ως την πρόωμη εποχή του Χαλ-

Γλαφυρός, απλός και κατανοητός ο Αλέκος Σταυρίδης συντηρεί το ενδιαφέρον των ακροατών του.

κού (2800-1900 π.Χ) για να ακολουθήσουν τα Μυκηναϊκά και Κλασικά χρόνια, η Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδος και στο τέλος το Βυζάντιο. Η αρχαία πόλη της Σάμου, το σημερινό **Πυθαγόρειο**, υπήρξε ένας τόπος με κατοίκηση συνεχή για πάνω από 5.000 χρόνια, ένα χωνευτήρι διαφορετικών μεταξύ τους ανθρώπων και πολιτισμών, που καθένας τους άφησε τη σφραγίδα του ως τις μέρες μας.

Διαπιστώνουμε ξαφνικά την αδυναμία μας να συμπεριλάβουμε σ' ένα και μοναδικό άρθρο τα πάντα. Αποφασίζουμε λοιπόν η πρώτη αυτή προσέγγιση να επικεντρωθεί στον τόπο και τους ανθρώπους της σύγχρονης εποχής και να ακολουθήσει ένα αφιέρωμα από εξειδικευμένη πένα για την θαυμαστή αρχαιότητα.

Ο Αλέκος Σταυρίδης κατευθύνεται στην βουνοπλαγιά πάνω από το Πυθαγόρειο.

Το Ελληνικό του ακροατήριο αποτελείται από ανθρώπους ώριμης ηλικίας, που ανηφορίζουν αδιαμαρτύρητα ως τον χώρο του αρχαίου θεάτρου. Πολύ λίγα τμήματα σώζονται από τις αρχαίες κερκίδες. Το θέατρο είναι σήμερα καλυμμένο με ξύλινη κατασκευή για τις ανάγκες των καλοκαιρινών μουσικών εκδηλώσεων "Μανώλης Καλομοίρης".

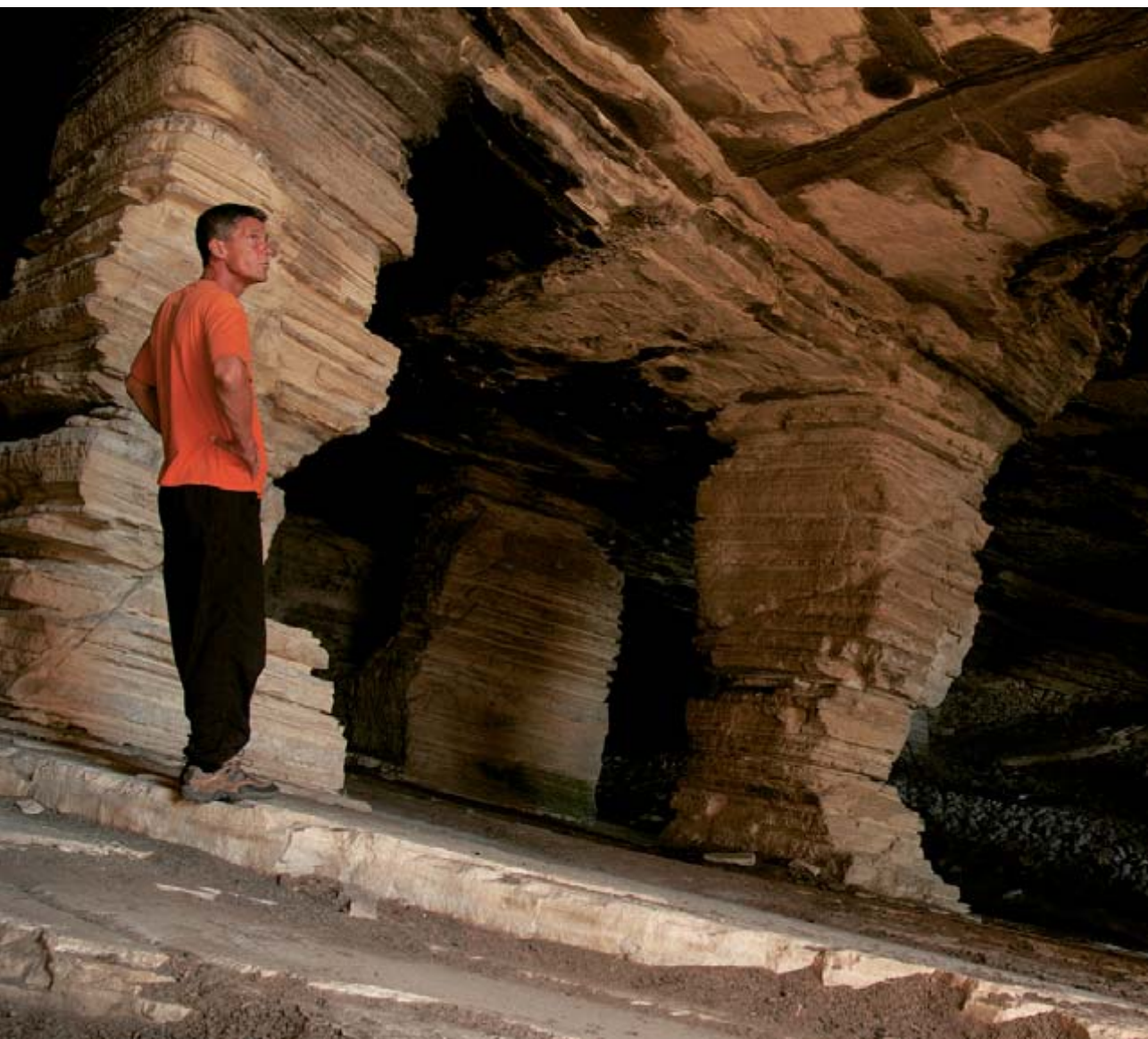
Με τις πρώτες του φράσεις ο Αλέκος συνεισφέρει το ακροατήριό του. Με τρόπο απλό και

κατανοητό, με χειρονομίες και χιούμορ όπου χρειάζεται, υφαίνει το ιστορικό υπόβαθρο της αρχαίας Σάμου, παρουσιάζει τα λαμπρά έργα της εποχής του Πολυκράτη. Παρατηρώ με πόση προσοχή οι ηλικιωμένοι ακροατές του συμμετέχουν και στη συνέχεια τον ακολουθούν στον ανηφορικό δρόμο ως τη Μονή της **Παναγίας Σπηλιανής**. Η θέα από εδώ είναι μαγευτική στον απέραντο κάμπο, στην πόλη και στο πέλαγος.

Η μονή είναι μετόχι της **Παναγίας της Χοζοβιώτισσας Αμοργού**. Ανάμεσα στα κυπαρίσσια υπάρχει δυσπρόσιτος ναός του Αγ. Γεωργίου και μερικά κελιά. Ένας πελώριος συμπαγής βράχος δίπλα στη μονή, με άριστα λαξευμένο στόμιο και τοιχώματα, παραπέμπει σε αρχαίο λατομείο, που σχηματίζει ένα σπήλαιο όμοιο με τούνελ μήκους 50 περίπου μέτρων. Καθώς κατηφορίζουμε τα ολισθηρά από την υγρασία σκαλοπάτια, η θερμοκρασία πέφτει κατακόρυφα. Στο βάθος του σπηλαίου ένα εκκλησάκι διατηρεί μισοσβησμένη πάνω σε αρχαία κερραμίδα την εικόνα της Παναγίας. Δροσερό και εύγευστο νερό πηγάζει από τα έγκατα του βράχου και καταλήγει σε πέτρινη γούρνα. Ο χώρος είναι υποβλητικός και κατανυκτικός, η έξοδος όμως στο ζεστό εξωτερικό περιβάλλον ισοδυναμεί με θερμοκρασιακό σοκ.

Παναγία Σπηλιανή. Πυθαγόρειο και σπηλαιώδης ναϊσκος.

Αρχαία ορυχεία, σπήλαια & αναρριχητικές διαδρομές

Ο Πρόεδρος του Σπηλαιολογικού Συλλόγου Γιώργος Σπυρόπουλος, η γυναίκα του η Καίτη και ο σπηλαιολόγος INGO KLIESSEN μας προσκαλούν να γνωρίσουμε τις αθέατες ομορφιές και ιδιαιτερότητες του τόπου. Μαζί μας ο Τεξανός αναρριχητής RICK MACKINTOSH και ο **Μανώλης Τριανταφύλλου**,

πεζοπόρος, ορειβάτης και μέλος του Δ.Σ του Συλλόγου.

Ένας βατός σχετικά χωματόδρομος μας οδηγεί μπροστά στο στόμιο της πρώτης από τις γνωστές 45 σπηλιές των αρχαίων ορυχείων "Κουτσοδόντη". Κάποια διάσπαρτα σκουπίδια είναι η μοναδική παραφωνία στην ομορφιά του τόπου. Μας αποζημιώνει η εντυπωσιακή είσοδος του σπηλαίου με τις πέτρινες κολώνες που υποβασιάζουν την οροφή και διατηρούν όλη την αίγλη της αρχαίας τους λάξευσης.

Σπήλαιο “Νεροτρουβιά”.
Μια εντυπωσιακή αίθουσα αρχαίου ορυχείου με λαξεύτες
βράχινες κολώνες. (αριστερά)

Εξίσου εντυπωσιακή είναι και η πελώρια στοά που έχει δημιουργηθεί από την εξόρυξη, με μέγιστο ύψος τουλάχιστον 6 μέτρων και έκταση που πρέπει να ξεπερνάει τα 500 τ.μ. Ακόμη θεαματικότερη είναι μια δεύτερη σπηλιά, 200 περίπου μέτρα Α-ΒΑ της πρώτης, με έδαφος επικλινές, όμοιες κολώνες και επιφάνεια που πλησιάζει τα 1000 τετραγωνικά. Επιστρέφοντας βρισκόμαστε στην πίσω πλευρά του λόφου **“Καστροί”** στην κορυφή του οποίου δεσπόζουν τα υπολείμματα της πάλαι

ποτέ κραταιάς οχύρωσης του Πολυκράτη. Περνάμε μπροστά από το εκκλησάκι του Αϊ-Γιάννη, χτίσμα του 1803, γνωστότερο ως **“Αγιάδες”**. Πηγή με άφθονο νερό και πικροδάφνες δημιουργούν έναν τόπο ωραίο και δροσερό. Στα υπόγεια της εκκλησιούλας ήταν χτισμένη αρχαϊκή δεξαμενή, που συγκέντρωνε το νερό για το **Ευπαλίνειο υδραγωγείο** και με υπόγειο αγωγό μήκους 890 μέτρων το διοχέτευε ως το Β στόμιο του ορύγματος. Ανακαλύπτουμε το στόμιο σε μια κατάφυτη

Ο Γερμανός Ingo Kliesen και ο Τεξανός Rich Mackintosh σε στιγμές δράσης στα αναρρηκτικά πεδία του Πυθαγορείου.

Η ώρα της αλήθειας για τις υπερμεγέθεις διαστάσεις της Εύας. Η μετροταινία δείχνει περίμετρο 10,5 μέτρων ! Διάσταση απίστευτη για κορμό ελαιόδεντρου. Το κούφιο εσωτερικό του μας έχει κυριολεκτικά “καταπεί”

ρεματιά. Η είσοδος είναι δυστυχώς κλειστή λόγω έργων συντήρησης. Το πιο απογοητευτικό, ωστόσο, είναι η ανυπαρξία οποιασδήποτε πινακίδας που να κατευθύνει ως εδώ τον επισκέπτη. Ένα ζευγάρι καλοσυνάτων ντόπιων - η **κυρά-Βαγγελιώ** και ο **κυρ-Γιώργης** - μας προσφέρουν άσπρα σύκα της ποικιλίας "ανεμόσ'κα". Είναι πολύ γλυκά, τα μεγαλύτερα άσπρα σύκα που έχουμε δει ποτέ.

-Και να σκεφτείς, ότι στο SUPER MARKET παραμένουν απούλητα, λέει με παράπονο ο κυρ - Γιώργης.

Κατευθυνόμαστε στον οικισμό των Μύλων και μ' έναν χωματόδρομο προς τα ΒΔ φτάνουμε σε μερικά λεπτά σε νεαρό ελαιώνα. Εδώ είναι το σπήλαιο "**Νεροτρουβιά Ι**", με αρκετά δύσκολη πρόσβαση αλλά πλούσιο λιθωματικό διάκοσμο. Αποτελείται από 3 ορόφους με μεγάλες αίθουσες, τούνελ, σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Ο πρώτος όροφος έχει μήκος 60 μέτρων, η πρόσβαση όμως στον δεύτερο όροφο είναι δυνατή μόνον με τη χρήση σχοινού σε βάραθρο 15 περίπου μέτρων. Εδώ υπάρχει ένας λαβύρινθος σπηλαίων. Ο τρίτος όροφος ανακαλύφθηκε μόλις τον Οκτώβριο του 2005 και απαιτεί σπηλαιολογικό εξοπλισμό.

Εγώ από την πλευρά μου διεισδύω στην "**Νεροτρουβιά ΙΙ**". Η μοναδική αίθουσα δεν ξεπερνάει τα 50 τμ, έχει ύψος 5 μέτρων και όμορφο διάκοσμο με κοράλλια, παραπετάσματα και κολώνες αλλά και σημαντικές καταστροφές. Την εποχή αυτή η σταγονοροοή είναι ανύπαρκτη. Κάποια στιγμή μπαίνει μια νυχτερίδα, που εξαφανίζεται αμέσως σε μια σχισμή των τοιχωμάτων. Θα μπορούσαν να αναφερθούν πολλά για τα σπήλαια της Σάμου, για τα οποία απαιτείται ένα ολοκληρωμένο αφιέρωμα. Κοντά στην "**Νεροτρουβιά Ι**" ξεχωρίζουν ανάμεσα στη βλάστηση τα υπολείμματα των αφίδων ενός τμήματος του **Ρωμαϊκού Υδρογωγείου**, που με μακροχρόνες προσπάθειες αποτύπωσε σε μια εκπληκτική έκδοση ο **Τηλαύτης Δημητρίου**. Το κολοσιαίο αυτό έργο των 12 χιλιομέτρων, καθώς και το μνημειώδες **Ευπαλίειο Όρυγμα** θα περιληφθούν σε ιδιαίτερο άρθρο.

Ιδιαίτερο επίσης αφιέρωμα αξίζει το **Αναρριχητικό Πεδίο** στο πελώριο συγκρότημα των βράχων, πάνω από την Παναγία Σπηλιανή. Τις πάμπολλες και διαφόρων βαθμών δυσκολίας αναρριχητικές διαδρομές έχει χαράξει και ασφαλίσει με πολύ κόπο και μεράκι ο INGO

KLIESEN.

Με θέα στο Πυθαγόρειο, στον κάμπο και στη θάλασσα η αναρρίχηση σ' αυτούς τους βράχους, πολλά μέτρα πάνω από το έδαφος, αποτελεί μια εμπειρία συγκλονιστική, όπως άλλωστε αποτυπώνεται στα φωτογραφικά στιγμιότυπα που πέτυχε την ώρα της δράσης ο **Γιάννης Κουτσούκος**.

Η "Εύα" των Μύλων

Ο οικισμός των **Μύλων** είναι χτισμένος κοντά στις όχθες του **Ίμβρασου**. Πήρε το όνομά του από τους 10 περίπου νερόμυλους, που είχαν αναπτυχθεί κατά μήκος του ποταμού. Ανακαλύπτουμε 3 απ' αυτούς σε μια διαδρομή 1,5 χλμ. Ν-ΝΔ του χωριού, σ' ένα περιβάλλον ειδυλλιακό και δροσερό με πορτοκαλιές, πικροδάφνες και πλατάνια. Οι Μύλοι φημίζονται για τον απέραντο πορτοκαλεώνα τους που διεισδύει και μέσα στο χωριό, προσδίδοντάς του μια όψη βαθυπράσινη. Ο οικισμός είναι γραφικός, με στενά δρομάκια, αρκετά πέτρινα σπίτια και στο κέντρο μια όμορφη πλατειούλα, με μεγάλες μουριές. Κάνουμε μια στάση στο καφεενεδάκι της **κυρά-Φιλώς**. Οι άνθρωποι του χωριού από το διπλανό τραπεζάκι μας χαιρετάνε φιλικά, ενώ ο **Αίας Κεχαγιάς** μας κερνάει τα καφεδάκια. Καθώς ετοιμαζόμαστε να φύγουμε, μας ρωτάνε αν επισκεφθήκαμε την "**Εύα**".

- Και ποια είναι, βρε παιδιά, η Εύα;

- Το αρχαιότερο ελιόδεντρο του νησιού, μας λένε σοβαρά. Η ηλικία του είναι ανυπολόγιστη. Είναι κοντά στην είσοδο του χωριού.

Τους αποχαιρετάμε χωρίς καθυστέρηση. Στην είσοδο του χωριού βρίσκουμε το εργαστήριο κεραμικής "**Φειδίας**" του **Διονύση**.

- Είναι εδώ κοντά σου η Εύα; τον ρωτάμε.

-Μας κοιτάει για λίγο παραξενεμένος.

-Ναι, εδώ δίπλα μας, απαντάει.

Άνθρωπος συμπαθέστατος, παρατάει τον τροχό και τον πηλό και έρχεται μαζί μας. 30 μέτρα από το μαγαζί του στρίβουμε δεξιά σε τσιμεντόδρομο, που μετά από 120 περίπου μέτρα σταματάει. Αρχίζει ένα μονοπατάκι, που, σε λιγότερο από 40 μέτρα, τερματίζει στην αυλή διώροφου σπιτιού. Εδώ, αντικρούζουμε την Εύα. Μπροστά της ο Μαθουσιάλας θα έμοιαζε νεογέννητο παιδί. Ο κορμός του δέντρου είναι

πελώριος. Στην πραγματικότητα έχει απομείνει μόνον το εξωτερικό του κέλυφος, πάχους 15-20 εκατοστών, τόσο σκληρό, που θυμίζει απολίθωμα. Το εσωτερικό του έχει πάψει να υπάρχει, απομένει ένα κυκλωτερές κενό, που μοιάζει σαν νάναι λαξευμένο. Ο κορμός όμως έχει και είσοδο, σαν Σαρακατσάνικη καλύβα. Εισχωρούμε με τον **Μιχάλη Ζευγούλα** και είμαστε βέβαιοι, ότι, εκτός από μας, χωράνε τουλάχιστον άλλα 8 άτομα. Με την μετροταινία μετράμε την περίμετρο. Είναι σχεδόν **10,5 μέτρα (!)**. Το εκπληκτικότερο όμως είναι, ότι το δέντρο εξακολουθεί να παραμένει θαλερότατο, αφού, από το Ν τμήμα του, ορθώνονται πυκνά κλαδιά σε ύψος τουλάχιστον 7 μέτρων, κατάφορτα με ελίτσες.

Για ώρα πολλή θαυμάζουμε αυτό το μνημείο της φύσης. Όσο για την ηλικία της Εύας, και συνομήλικη του Πυθαγόρα αν μου έλεγαν ότι είναι, πάλι θα τους πίστευα.

Επιστρέφοντας στου Διονύση γνωρίζουμε τον **MICHAEL KRAFT**, έναν Γερμανό αρχαιολόγο, που είναι εγγονός του περίφημου Γερμανού αρχαιολόγου **ERNST BUSCHOR**, που στα 1925-1939 είχε την εποπτεία της πρώτης μεγάλης περιόδου ανασκαφών στο Πυθαγόρειο, του **Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθηνών**. (2)

Το αινιγματικό “Δωδεκάπορτο”

Η εκτεταμένη πεδιάδα ΒΑ των Μύλων κρύβει ένα μνημείο αθέατο, παμπάλαιο και πολύ αινιγματικό, το περίφημο “**Δωδεκάπορτο**”. Με οδηγό μας τον πρόεδρο των επιχειρηματιών Ηραίου, **Λευτέρη Βαλεοντή**, ξεκινάμε από τον “Φειδιά” και στα 500 μ. μπαίνουμε σε αγροτικό δρόμο αριστερά. 1450 μέτρα μετά διακρίνουμε ένα κτίσμα μέσα σε αιωνόβιο ελαιώνα. Πλησιάζουμε και βρισκόμαστε μπροστά σε μια ερειπωμένη εκκλησία, χωρίς σκεπή, που η τοιχοποιία της παραπέμπει σε περίοδο παλαιοχριστιανική. Ας αφήσουμε όμως την γλαφυρή πένα του **Νικολάου Δημητρίου** να μας περιγράψει το μνημείο. Άλλωστε και οι δικές μας διαπιστώσεις, 40 χρόνια μετά, ελάχιστα διαφέρουν. (3)

“Δώδεκα πόρτες. Ερειπωμένη εκκλησία με 12

καμάρες - πόρτες. Απ' αυτού τ' όνομα της εκκλησίας και της περιφέρειας όλης. Ολικό μήκος εξωτερικό, μαζί με το Άγιο Βήμα, 15 μέτρα. Πλάτος εξωτερικό 6,30. ύψος της βορεινής πλευράς 3,5 μ. , της νοτινής 4,10. Στη βορεινή πλευρά 5 καμάρες - πόρτες. Στη νοτινή άλλες 5. Μια στη δυτική, στην κύρια είσοδο. Στο Ιερό, στη θέση της μικρής θυρίδας, άλλη μια. Το πλάτος κάθε μιας από τις πόρτες 1,36 και το ύψος ολικά 2,65.

Πότε χτίστηκε, άγνωστο. Ούτε κι αν τελείωσε ποτέ, βέβαιο. Σουβάς πουθενά δεν φαίνεται... Να πούμε πως θάταν διώροφη, τολμηρή η υπόθεση. Είναι ασβεστόχτιστη. Οι πέτρες ασκάλιστες, φτιάχνουν κάποιο πρόσωπο. Λίγα πέτρινα χαλικάκια και κομμάτια από κεραμίδια, ακανόνιστα. Όσο για τη σκεπή, μόνο οι ειδικοί μπορούν να συμπεράνουν πώς ήταν.

...Πέντε χαρουπιές αρκετά χοντρές και μεγά-

Τμήμα του Ρωμαϊκού Υδραγωγείου που με μήκος 12 χλμ. τροφοδοτούσε με νερό το Πυθαγόρειο. Μερικές από τις ερειπωμένες “Πόρτες” του αιγιματικού “Δωδεκάπορτου”. (κάτω)

Μιά γραφική και ήσυχη παραλία του Ηραίου.

λες, έχουν φυτρώσει μέσα στην εκκλησία”.

Και καταλήγει ο Ν. Δημητρίου: "Μια άλλη φορά που πήγα εκεί με τους συχωρεμένους καθηγητές Κουκούλη και Βαμβουδάκη, είχαμε ειδεί μικρό σταυρό χαραγμένο σε φτενάδα. Τώρα λείπει. Απ' τους καθηγητές αυτούς άκουσα να λεν, πως η εκκλησία αυτή θάταν ή Άγιοι Απόστολοι ή Παναγία. Μια ενέργεια σύντομη χρειάζεται από τους ειδικούς, να σωθεί από το αφάνισμα”.

40 χρόνια μετά, οι ειδικοί δεν έχουν ακόμη ενδιαφερθεί για το Δωδεκάπορτο.

Στο Ηραίο και στον Πύργο του Σαρακίνη

Στο Ν. ΝΔ άκρο του κάμπου της **Χώρας**, την πιο εκτεταμένη πεδινή έκταση της Σάμου, γνωρίζει μεγάλη τουριστική ανάπτυξη ο παραθαλάσσιος οικισμός του **Ηραίου**, με γραφικό

λιμανάκι, μικρά ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ταβέρνες, μπαράκια και καφέ. Φρεσκοτάτο ψάρι, ελληνική κουζίνα και πολύ καλή εξυπηρέτηση προσελκύουν καθημερινά πολλούς Έλληνες και ξένους επισκέπτες. Οι βραδινές ώρες στην δροσερή προκουμαία είναι πραγματικά απολαυστικές.

Ο οικισμός βέβαια οφείλει την ονομασία του στον γειτονικό διάσημο αρχαιολογικό χώρο του Ηραίου με τον περίφημο ναό της Ήρας, πού δεν θα μας απασχολήσει στο παρόν άρθρο. Εδώ αναφέρουμε απλά, ότι η περιδιάβασή μας με την JOCELYN σ' αυτόν τον εκπληκτικό χώρο μας εντυπωσίασε από κάθε άποψη. Όπως επίσης μας εντυπωσίασαν οι διαστάσεις του σωζόμενου όρθιου κίονα αλλά και η ηλικία μας λυγαριάς, που θεωρείτο ιερό δέντρο της Ήρας. Η συγκεκριμένη είναι, χωρίς αμφιβολία, η μεγαλύτερη λυγαριά, που έχουμε δει ποτέ.

Ωστόσο υπάρχει ακόμη ένα ιστορικό μνημείο στην περιοχή. Είναι ο "**Πύργος του Σαρακίνη**", ένα χιλ. περίπου απ' την ακτή. Περιγράφοντας

τη δημιουργία του ο **Φώτης Κόντογλου** ⁽⁴⁾ αναφέρει, ότι "ο *Κιλίτζ Αλι, ένας ναύαρχος του Σουλτάνου - Έλληνας από τη Ν. Ιταλία - αγκυροβόλησε, λόγω κακοκαιρίας, το 1562 στον κόλπο του Ηραίου. Εντυπωσιασμένος από την ομορφιά του νησιού αποφάσισε να φροντίσει για την επανακατοίκισή του, υποσχόμενος προνόμια σε όσους συμμετείχαν. Στον πηδαιούχο του **Νικόλαο Σαρακίνη**, Κρητικό στην καταγωγή αλλά γεννημένο στην Πάτμο, κληροδότησε τη γη γύρω από το Ηραίο. Ο πύργος που χτίστηκε εκεί πήρε το όνομά του. Επειδή όμως ο γιος του δεν είχε άρρενες κληρονόμους, τον πύργο κληρονόμησε τελικά - μέχρι και σήμερα - η Μονή του **Ιωάννου του Θεολόγου** στην Πάτμο". ⁽⁵⁾ Κατά τον HERMAN J. KIENAST ο πύργος είναι επιμήκης, με διαστάσεις 6.50 x 13 μ. και συνεπώς παρουσιάζει την αναλογία 1:2. Η εξωτερική του εμφάνιση είναι εκείνη ενός συμπαγούς οχυρού κτιρίου. Χαρακτηριστικές είναι κυρίως η ζεματίστρα και οι επάλξεις στη στέγη. Είναι κατασκευασμένος από καλοκτισμένη πελεκητή πέτρα και πολυάριθμα κομμάτια κεραμιδιών.*

Ο πύργος του Σαρακίνη αποτελεί αναμφίβολα ένα εξέχον δείγμα κατοικήσιμου οχυρωματικού πύργου. Για τη Σάμο έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί δεν υπάρχει άλλος παρόμοιος αλλά και γιατί αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό νέο ξεκίνημα στην ιστορία της. Θα συμπληρώναμε, ότι το ύψος του είναι τουλάχιστον 12 μέτρα και στον τοίχο του πρώτου ορόφου δεσπόζει μια πελώρια κάππαρη. Η χρονολογία οικοδόμησης του πύργου θεωρείται το **1577** ενώ της δίδυμης διπλανής εκκλησούλας του Αγ. Ιωάννη το 1602. Ο δεύτερος τιμώμενος άγιος είναι ο Αγ. Γεώργιος, με στρογγυλή αφίδα, ενώ του Αγ. Ιωάννη είναι πολυγωνική. Μπροστά από τον ναό σώζονται τμήματα αρχαίων αρχιτεκτονικών μελών. Εντυπωσιακό είναι ένα τεράστιο λαξευτό πέτρινο γουδί, όπου αποφλοιώναν το σιτάρι, για να το χρησιμοποιήσουν στη "**γιορτή**", το εθιμικό φαγητό των πανηγυριών. Μερικές εκατοντάδες μέτρα από τον πύργο, μέσα σε ελαιώνα, βρίσκεται το παμπάλαιο επίσης ξωκκλήσι του **Οσίου Χριστόδουλου**, με θολοσκέπαστη στέγη, επίχρισμα από ασβέστη και λίθινη τοιχοποιία.

Ο Πύργος Σαρακίνη, μοναδικό δείγμα κατοικήσιμου οχυρωματικού πύργου στην Σάμο.

Περιήγηση στα ορεινά. Παγώνδας, Σπαθαράιοι και Πύργος

Εγκαταλείπουμε τον ειδυλλιακό κάμπο της Χώρας και, από το τρίτοξο αναπλασμένο γεφύρι των Μύλων, ανηφορίζουμε στα ορεινά. 4,5 χιλ. μετά μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια του **Παγώνδα**, συναντώντας αρχικά ένα παλιό, πετρόχτιστο ελαιοτριβείο που εξακολουθεί να λειτουργεί.

Ο Παγώνδας μας εντυπωσιάζει με το μέγεθος και τη γραφικότητά του. Είναι χτισμένος αμφιθεατρικά, σε υψόμετρο 300-350 μέτρων στις Α-ΒΑ πλαγιές του Μπουρνιά. Η κεντρική πλατεία **Καψάλη** είναι ορθογώνια, μεγάλων διαστάσεων και στρωμένη με ωραίες πλάκες. Κάτω από τη σκιά των πλατάνων φιλοξενούνται μια καφετέρια και δυο ταβερνούλες. Δίπλα στην πλατεία ορθώνεται ένα εντυπωσιακό αλλά ερειπωμένο πετρόχτιστο αρχοντικό και πίσω του η πανύψηλη καμινάδα ενός ελαιοτριβείου, που πια δεν λειτουργεί.

Πολύ χαρακτηριστικά στο κέντρο του χωριού είναι μερικά αρχοντικά μεγάλων διαστάσεων

και εξαιρετης αρχιτεκτονικής, που ανήκαν σε εμπόρους καπνού και λαδιού. Από την πλατεία, με κατεύθυνση ΝΔ διασχίζουμε ανηφορικά το χωριό, μέσα από δρομίσκο στενό και γραφικότατο, όπως άλλωστε όλα τα στενούκακα του Παγώνδα, που, πριν από την τσιμεντόστρωσή τους, ήταν καλντερίμια. Όλα αυτά τα δρομάκια συνθέτουν ένα οδικό δίκτυο λαβυρινθώδες ανάμεσα στον πυκνότατο οικοδομικό ιστό.

Καταλήγουμε στο ΝΔ άκρο του χωριού, στο υψηλότερο σημείο του. Εδώ κυριαρχεί το υδραγωγείο, ένα κτίσμα πετρόχτιστο, με θαυμάσια τοιχοποιία και θολοσκεπάστο. Χαρακτηριστικές της εξαιρετης αρχιτεκτονικής του είναι οι 11 καμάρες στην πρόσοψη, που έχει μήκος 26 μέτρων, ενώ στο εσωτερικό υπάρχουν μια σειρά από πέτρινες πλύστρες. Η θέα του Παγώνδα είναι από εδώ εκπληκτική, με τον επιβλητικό γαλάζιο τρούλο της **Αγ. Τριάδας**, τις αναρίθμητες κεραμοσκεπές σε πυκνή διάταξη και το μαρμάρινο καμπαναριό της εκκλησίας του **Χριστού** με το λεπτεπίλεπτο περιγράμμα. Ξεκινάμε την ημιορεινή διαδρομή προς Σπαθαράιους.

- Τα πεύκα που βλέπετε, είναι μόνον τ' απομεινάρια του άλλοτε περίφημου πευκοδάσους,

Παγώνδας. Αρχοντικό θαυμάσιας αρχιτεκτονικής και επιβλητικός ναός Αγ. Τριάδας.

Σπαθαραίοι, το “μπαλκόνι του Αιγαίου”.
Τμήμα από τον παραδοσιακό και γραφικότατο οικισμό του Πύργου.

που κάλυπτε όλες τις πλαγιές, λέει ο Λευτέρης Βαλεοντής. Πριν από τη φωτιά του 2000 λίγες φορές ξέφευγε ο δρόμος από την πυκνή σκιά των πεύκων, ήταν σαν να οδηγούσες σε φυσική αψίδα.

Κατηφορίζουμε χωματόδρομο αριστερά προς τη **Μονή της Ευαγγελίστριας** που κάποτε ήταν γυναικεία. Ωραία θέα προς το Αγαθονήσι και το πέλαγος, τον αντικρινό απότομο λόφο με το εξωκκλήσι του Προφητηλία στην κορυφή του. Ο χωματόδρομος συνεχίζει προς την υπέροχη ακτή "**Τσόπελα**". Μετά από λίγο γίνεται δύσβατος και σ' ένα σημείο διακλαδίζεται προς Σπαθαραίους.

Κινούμαστε τώρα στην ασφάλινη διαδρομή, σε μεγάλο ύψος πάνω από τις ΝΔ ακτές της Σάμου. Η θέα είναι απαράμιλλη. Κάτω χαμηλά διαγράφεται η κάτοψη της χαριτωμένης Σαμοπούλας, στο βάθος του ΒΔ ορίζοντα ορθώνεται ο αυστηρός όγκος του Κέρκη και πίσω του το περίγραμμα των Φούρων. Προβάλλει ο πανέμορφος οικισμός των Σπαθαραίων, χτισμένος με μεγάλη αμφιθεατρικότητα στις πλαγιές του Μπουρνιά σε υψόμετρο 600-650 μέτρων. Στην

είσοδο του χωριού μας ξεδιψάει σκεπαστή βρύση με δροσερό νερό και χρονολογίες σε εντοιχισμένο μάρμαρο 1909 και 1927.

Γραφικότατο χωριό, με κορυφαία θέα στο Αιγαίο και μαγευτικό ηλιοβασίλεμα. Υπάρχουν πολλά πέτρινα σπίτια, στενά δρομάκια και πυκνή δόμηση, χαρακτηριστικά των παλιών οικισμών για προστασία από την πειρατεία. Το όνομά του οφείλει σε βυζαντινό αξιωματούχο - "Σπαθαρίο" - , που εξορίστηκε στη Σάμο και εγκαταστάθηκε σε κάποιο οικισμό της περιοχής. Επομένως η κατοίκηση προϋπήρχε της Άλωσης της Πόλης. Στο κέντρο του χωριού επιβάλλεται με τον όγκο του ο χτισμένος με, πελεκημένες γωνιόπετρες από τα Δωδεκάνησα, ναός του **Ταξιάρχη Μιχαήλ**, τρικλιτη βασιλική μετά τρούλου, που οικοδομήθηκε το 1933-39 στη θέση κεραμοσκεπούς βασιλικής του 1795. Εντυπωσιάζουν η ξυλόγλυπτη κεντρική θύρα, το τέμπλο, κυρίως όμως η θαυματουργή, κατά την παράδοση, εικόνα του ταξιάρχη Μιχαήλ. Τα αξιοθέατα του χωριού συμπληρώνονται με την γραφική πλακόστρωτη πλατεία, την "Γιαννάκειο Σχολή",

χτισμένη το 1931 με χρηματοδότηση του Νικόλαου Γιαννάκη και τα 39 κατάσπαρτα ξωκκλήσια με τα πανηγύρια τους και την πατροπαράδοτη "γιορτή" ή "κισκέκι".

Ωραίες είναι και οι παραλίες, ενώ έντονη δράση παρουσιάζει ο "Πολιτιστικός Σύλλογος Σπαθαραίων" με πολλές και ποικίλες δραστηριότητες, όπως η διοργάνωση του αποκριάτικου εθίμου "ο Καδής". Εγκαταλείπουμε το "μπαλκόνι του Αιγαίου" και κατευθυνόμαστε προς "Πύργο". Παντού ορατά τα σημάδια της φωτιάς, ο Πύργος όμως εξακολουθεί να παραμένει πανέμορφος. Μεγάλος οικισμός, με πολλά παραδοσιακά σπίτια και στενάκια γραφικά. Από μέσο υψόμετρο 450 μέτρων ατενίζει τον

γος επίσης μπορεί να υπερηφανεύεται για τον Σύλλογο Γυναικών "Κυβέλη", που στα 6 χρόνια της λειτουργίας του έχει να επιδείξει πλούσιο κοινωνικό και πολιτιστικό έργο για το οποίο βραβεύτηκε το 2003 από το Υπ. Υγείας - Προνοίας. Στενά, ανηφοριές και φτάνουμε στο σπίτι της κυρά - **Ζαφειρώς Κονταξή**, συνοδευόμενοι από την κόρη της **Κική**, μέλος του Δ.Σ του Συλλόγου και από την **Ευαγγελία Πισσάκη**, πρόεδρο του Δημ. Συμβουλίου του Δήμου Πυθαγορείου. Η γερόντισσα των 86 ετών μας υποδέχεται ακμαία και γελαστή. Σ' αυτή την ηλικία εξακολουθεί να δημιουργεί τα περίφημα εργόχειρά της, τα "ασπροκέντητα κοφτά", που είναι περιζήτητα. Μας κερνάει ωραίο-

Πύργος.
Παραδοσιακά σπίτια
και ημιτελής
εκκλησία Αγ.
Γεωργίου.
(αριστερά)

**Η 86χρονη Ζαφειρώ
Κονταξή εξηγεί στον
Μιχάλη Ζευγουλά τα
μυστικά της τέχνης
της.**

Κάμπο της Χώρας και τη θάλασσα. Στην πλατεία ξεχωρίζει, με την εκπληκτική της τοιχοποιία, η εκκλησία του **Αγ. Γεωργίου**, που ξεκίνησε να χτίζεται το 1904 αλλά δεν τελείωσε παρά λόγω σεισμών. Στην ευρύχωρη πλατεία υπάρχουν βρύση, πλατάνι και μνημείο πεσόντων, ενώ στο παλιό σχολείο του 1889 λειτουργεί σήμερα Αγροτικό Ιατρείο.

Χτισμένος κοντά στον **Αμφίλυσο** ποταμό ο Πύργος είναι από τα πιο παλιά κεφαλοχώρια της Σάμου, αφού στη θέση "**Ποθητήνα**" βρέθηκε πέτρινο ανάθημα με αρχαία Ελληνική επιγραφή. Πασίγνωστος είναι ο οικισμός για τις ταβέρνες με τις παραδοσιακές τους γεύσεις, και για το εξαιρετικής ποιότητας μέλι. Ο Πύρ-

γατο πορτοκάλι γλυκό και μας δείχνει με συγκίνηση το πρώτο της εργόχειρο.

- *Το έφτιαξα πριν από 72 χρόνια, σε ηλικία 14 ετών. Σαν να μην πέρασε μέρα από τότε!*

Με κατεύθυνση Δ βγαίνουμε από τον Πύργο και 3 χλμ. μετά, βρισκόμαστε στην τοποθεσία "**Κούτσι**", έναν παράδεισο βυθισμένο στη σκιά πανύψηλων πλατανιών, όπου δύσκολα εισχωρεί ο ήλιος. Εδώ, κάτω από το δρόμο, βρίσκεται μια ταβέρνα, που έχει αναπτύξει τα τραπέζια της ανάμεσα στην βουερή ροή άφθονων νερών που τρέχουν από παντού. Χαρίζουμε στους εαυτούς μας μια χορταστική ανάπαυλα γαλήνης και δροσιάς, απομονωμένοι από το ζεστό καλοκαιριάτικο μεσημέρι.

Χώρα, η παλιά πρωτεύουσα της Σάμου.

Χώρα, Μαυρατζαίοι, Κουμαραδαίοι

Το Σαμιώτικο μελτέμι καλά κρατεί. Φυσάει ακατάπαυστα όλη τη μέρα, ακόμα και τη νύχτα, με ένταση από 5-7 μποφόρ, πολύτιμη δροσιά στις πολύωρες περιηγήσεις μας. Η ηπειρωτική Ελλάδα τις μέρες τούτες ψήνεται.

Ο Δημοτ. Σύμβουλος **Νίκος Λύκος** και η **Μαρία Αποστολάκη** μας ξεναγούν στη "Χώρα", την παλιά πρωτεύουσα της Σάμου. Κομβικό σημείο είναι το τρίστοιχο με τη βρύση, η λεγόμενη "**Συνάντηση**", που ήταν παλιά το σημείο συνάντησης των γειτονικών χωριών.

Ανηφορίζοντας συναντάμε αρχικά την μεγάλη εκκλησία της **Αγ. Παρασκευής** και δίπλα της τις παλιές πέτρινες πλύστρες των γυναικών του χωριού, απομεινάρια τρόπου ζωής μιας άλλης εποχής. Κολητά με την εκκλησία ορθώνεται ένα επιβλητικό παλιό οικοδόμημα με αφιδωτή μαρμαρίνη είσοδο, που χρησιμοποιήθηκε αρχικά από τις θρησκευτικές και αργότερα από τις πολιτικές αρχές του τόπου. Στο υπέρθυρο υπάρχει ανάγλυφος ο δικέφαλος αετός και

χρονολογία 1783. Περνάνε διαδοχικά από τα μάτια μας νεοκλασικά του 1930, του 1931, ένα υπέροχο διώροφο του 1893 και η παλιά δισυπόστατη εκκλησιούλα της **Αγ. Άνας** και του **Αγ. Ελευθερίου**, με χοντρή τοιχοποιία, πλακόστρωτο δάπεδο, εικόνα της Παναγίας του 1797 και μια παλαιότερη στο τέμπλο του 1677.

Συνεχίζουμε σε στενό δρομίσκο, όπου άλλοτε ήταν η αγορά της Χώρας. Είναι όμορφη γειτονιά με πολλά ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικά στοιχεία, ένα πετρόχτιστο ακατοίκητο του 1878 αλλά και δίπλα του ένα ακαλαίσθητο τριώροφο.

Φτάνουμε στη "**Μεσσανή**" (στο κέντρο του χωριού), με υπέροχο πεύκο, ταβερνούλα, βρύση σκεπαστή με πέτρινες πλύστρες και τρεις κρουνοί με άφθονη ροή. Στην είσοδο της βρύσης είναι εντοιχισμένη μαρμαρίνη κολώνα από το Ηραίο. Προσπαθούμε να αναπαραστήσουμε νοερά τη διαδικασία της μπουγάδας, όπως την περιγράφει γλαφυρά ο **Τηλαύγης Δημητρίου**⁽⁶⁾ με το μεγάλο μπακιρένιο καζάνι ("**μπουγαδοχάρανο**") όπου ζεσταινόταν το νερό ("**του θιρμό**"), την "**μπουγαδοκοφίνα**", το πλύσιμο με το ντόπιο σαπούνι, το αρωμάτισμα των ρούχων με τις "**νερατζοφύλλες**" (φύλλα

νερατζιάς) ή τα "βαγιόφυλλα" (φύλλα δάφνης) και μετά το λουλάκι, το ξέπλυμα με καθαρό νερό, το στύψιμο και το άπλωμα στους γύρω φράκτες, σε χαμόκλαδα ή σχοινιά.

Απέναντι από τη βρύση είναι η ταπεινή δισυπόστατη εκκλησούλα του **Χριστού** και της **Παναγίας Βροδιανής**, με χρονολογία του 1765 στο εσωτερικό και αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη στο ένα από τα δυο Ιερά. Με σκαλοπάτια φτάνουμε στο επιβλητικό κτίριο που χρησιμοποιούσε ο Τούρκος διοικητής. Εδώ και ο μεγαλύτερος ναός του **Αγ. Δημητρίου**, κτίσμα του 1605, με το έξοχο καμπαναριό του 1882.

Ανηφορίζουμε στο υψηλότερο σημείο του χωριού, στο εκκλησάκι του Αϊ-Λια. Δέντρα, λουλούδια, θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον, θέα στον κάμπο και τη θάλασσα, αεράκι και δροσούλα. Μια στάση είναι απαραίτητη.

Κατηφορίζοντας περνάμε από τη συνοικία του "**Αραπομαχαλά**". Φραγκοσυνιές, κάποια ερειπωμένα κτίσματα και αμέσως μετά η βρύση του "**Καδή**", με την παμπάλαια αραβική γραφή. Πιο κάτω η επιβλητικών διαστάσεων εκκλησία της **Παναγίας**, κτίσμα του 1608.

Μας εντυπωσιάζει η βαριά ξύλινη πόρτα που συνδέει τον πρόναο με τον κυρίως ναό και αποτελείται από 365 κομμάτια, όσα και οι μέρες του χρόνου. Μερικές δεκάδες μέτρα πιο κάτω, σε σημείο με θαυμάσια θέα, ορθώνεται το επιβλητικό Δημοτικό Σχολείο της Χώρας, χτισμένο το 1929-1931, με 131 σήμερα παιδιά και αίθουσες με το αυθεντικό ξύλινο δάπεδο. Μετά ξαναβγαίνουμε στον κεντρικό δρόμο και στη "Συνάντηση", έχοντας ολοκληρώσει μια κυκλική περιήγηση στο μεγαλύτερο τμήμα της Χώρας.

Ανηφορίζοντας για Μαυρατζαίους κάνουμε μια στάση στη **Μονή Τιμίου Σταυρού**, που χτισμένη σε υψόμετρο 230 μ., αγναντεύει στα ΝΔ τη Μονή της Μεγάλης Παναγίας. Το μοναστήρι εγκαινιάσθηκε το **1592** από τον **Νείλο**, που είχε αποχωρήσει από την αδελφότητα της Μεγάλης Παναγίας. Το νεότερο καθολικό, τρικλιτη βασιλική με τρούλο, έχει εξαιρετική τοιχοποιία, κίονες με κιονόκρανα και θεμελιώθηκε το 1864. Στα θεμέλιά του είχε βρεθεί ο σταυρός των θεμελίων του πρώτου ναού, με χρονολογία 1602. Το συνολικό

Η υπέροχη Μονή του Τιμίου Σταυρού, χτίσμα του 1592.

Στο δρόμο προς Μαυρατζαίους ο γραφικός ναός του Αγ. Σπυρίδωνα.

κτιριακό συγκρότημα είναι εντυπωσιακό, ενώ στο εσωτερικό προκαλεί τον θαυμασμό μας το αχρυσώπο ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1854, ένα από τα μεγαλύτερα και ωραιότερα τέμπλα, που μπορεί να δει κανείς σε ορθόδοξο ναό.

Πριν από τους Μαυρατζαίους συναντάμε πλάι στο δρόμο τον ναό του Αγ. Σπυρίδωνα, με πελεκητή πέτρα, έργο του Θεοφάνη Αρέλη στις αρχές του 20ου αιώνα. Ο ίδιος κατασκεύασε και τον ναό του Αγ. Γεωργίου του χωριού με λαξευμένα αγκωνάρια, που κοσμούνται στις ενδιαμέσες σχισμές με τα σκληροτράχηλα φυτά της κάπλαρης. Σε τμήμα του τοίχου, κάτω από το καμπαναριό, βρίσκεται εντοιχισμένη μακρόστενη μαρμαρόπετρα με αρχαία επιγραφή από το Ηραίο.

Κυριακή πρωί. Στην μικροσκοπική πλατεία του χωριού με τη μοναδική ταβερνούλα, πίνουν τα καφεδάκια τους ο ιερέας και οι χωρικοί, κάτω από την παχιά σκιά ενός δέντρου, με την τοπική ονομασία "γιασμί". Αν και φυτεμένο μόλις το 1949, το δέντρο έχει αναπτύξει έναν ογκωδέστατο κορμό. Σε μικρή κουφάλα του κορμού έχει φυτρώσει μια αγριοσυνιά, "στουρνελιά" με την ντόπια ονομασία, με μικρά

άσπρα σύκα.

Μικρός και περιποιημένος οικισμός οι **Μαυρατζαίοι** με στενά δρομάκια, όμορφα νεοκλασικά και μερικά πετρόχτιστα. Παραδοσιακοί τεχνίτες ήταν οι αγγειοπλάστες ("σταμνάδες") και οι σακοποιοί ("τσαβαλάδες"). "Οι Μαυρατζιώτες είχαμε το μονοπώλιο σχεδόν της αγγειοπλαστικής σ' όλη τη Σάμο", αναφέρει ο Ν. Δημητρίου. ⁽⁷⁾ Πάντα κατά το Ν. Δημητρίου, το πότε κατοικήθηκε ακριβώς το χωριό είναι άγνωστο, ίσως μετά το 1740. Πρώτος εγκαταστάθηκε με το συγγενολόι και τα κοπάδια του ο Κουμαραδιώτης **Γαϊτάνης**. Γι' αυτό τόβγαλαν στην αρχή "**Γαϊτάννιοι**" (Γαϊτανοχώρι). Αργότερα, άγνωστο πότε, ήρθε ο δεύτερος οικιστής, ο **Μαυρατζάς** από τη Χώρα. Απ' αυτόν πήρε το όνομα, το ρέμα στην αρχή και αργότερα το χωριό.

Αποχαιρετάμε τον ιερέα, τον δάσκαλο **Νίκο Ορφανό** και τους πρόσχαρους Μαυρατζιώτες που μας κερνούν τα καφεδάκια. Παντού αισθανόμαστε μια γλυκιά οικειότητα, η πατροπαράδοτη Ελληνική φιλοξενία είναι παρούσα σε κάθε οικισμό.

Συνεχίζουμε ΝΔ για **Κουμαδαραίους**. Όμορ-

φο χωριό, με αρκετά παλιά σπίτια, υψόμετρο 400 μ. και υπέροχη θέα στον κάμπο και στη θάλασσα. Εδώ κυριαρχούν τα εργαστήρια κεραμεικής, όπως της οικογένειας του **Θανάση Κληρονόμου**, που διδάχθηκε το 1981 την τέχνη από τον παλιό Μαυρατζιώτη τεχνίτη **Σταμάτη Γιαννούλη**, καθώς και το εργαστήρι του **Τιμολέοντα Χατζηλαγού**, που ασχολείται 25 χρόνια με την κεραμική, εφαρμόζοντας μια εξειδικευμένη τεχνική, όπου ο παράγοντας άνθρωπος επεμβαίνει σ' όλη τη διαδικασία της κατασκευής.

Θαυμάζουμε τις υπέροχες φόρμες, τους χρωματικούς τόνους και την χειροποίητη ζωγραφική των πολυποίκιλων κεραμικών, που προσελκύουν πολυάριθμους Έλληνες και ξένους αγοραστές. Τι να πρωτοδιαλέξει κανείς! Στο μπαλκόνι της ταβερνούλας της με την μοναδική θέα η **Θεολογία Κληρονόμου** αφήνει για λίγο τα κεραμικά και μας προσφέρει εξαιρετικές παραδοσιακές τηγανίτες, άλλες με ντόπιο τυρί και άλλες με αρωματικό μέλι του τόπου. Η νοστιμιά τους είναι απερίγραπτη, όπως επιβεβαιώνει απερίφραστα και ο γευσιγνώστης μας

Μιχάλης Ζευγούλας.

-Αυτή η τηγανίτα, ήταν στην πολυμελή μας οικογένεια η βάση της καθημερινής μας διατροφής, θυμάται από την παιδική της ηλικία, η κυρία Θεολογία.

Η ώρα όμως περνάει, μας περιμένουν στο Πάνδροσο.

Πάνδροσο και κορυφή “Καρβούνης”

Με τις τηγανίτες της Θεολογίας επιδειξάμε αυτοσυγκράτηση. Ευτυχώς! Γιατί, λίγη ώρα αργότερα στο Πάνδροσο, μένουμε άναυδοι μ' αυτό που αντικρύζουμε. Υψόμετρο 700 μέτρων, αιωνόβιος πλάτανος με αδιαπέραστη σκιά, νερό που μουρμουρίζει. Σ' αυτή την απίθανη δροσιά, που δεν θυμίζει καλοκαίρι, είναι στρωμένα τραπέζια με καρέκλες. Πάνω τους συνωθούνται πιάτα και πιατέλες με κολοκυθιοανθούς, τηγανίτες, ομελέτα με κολοκύθι, “*αυγοκατήμαρα*”, ψωμί ζυμωτό, αναρίθμητοι λουκουμάδες, “*μπούκνες*” (αυτά τα περιφραμα

Η αγγειοπλαστική παράδοση συνεχίζεται και από τις νέες γενιές.

μαυρόσυκα), γλυκό κουταλιού, κρασί μπρούσκο μαύρο, μοσχάτο γλυκό, κόκκινο λιαστό 23 βαθμών και, δεν θυμάμαι, τι άλλο ακόμη.

-Καλωσορίσατε στον τόπο μας, λέει ο Γιώργος Σερσακέρης. Είπαμε να σας ετοιμάσουμε μια μικρή ποιιλία από γεύσεις σπιτικές.

Μια - μια μας καλωσορίζουν οι γυναίκες του Πάνδροσου, υπεύθυνες γι' αυτό το απίθανο γευστικό σκηνικό που στήθηκε εν αγνοία μας: η γυναίκα του Γιώργου, η **Μαρία**, Αντιπρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου του Πάνδροσου "**Άγιος Δημήτριος**", τα μέλη του συλλόγου **Μαρία** και **Γεωργία**, η **κυρα-Ευαγγελία** με τα αυγοκατήμαρα και άλλη μια **Μαρία**, που έχει φέρει τα κολοκύθια. Έρχεται και η Πρόεδρος του συλλόγου, **Σταματία** αυτή, όχι Μαρία. Τρώμε όλοι και πίνουμε, τσουγκρίζουμε τα ποτήρια μας διαδοχικά με όλα τα είδη των κρασιών. Για επιδόρπιο αφήνουμε τις μπουκνες, τους λουκουμάδες με πουρέ πατάτας που διατηρούνται τραγανοί για πολλές ώρες και τα γλυκά του κουταλιού. Σβήνουμε τη δίψα μας με το εξαίσιο νερό του Πάνδροσου, που πηγάζοντας ψηλά από τον Καρβούνη, "**το καλύτερο νερό της Σάμου**", όπως λένε οι φίλοι μας, και δεν έχουν άδικο. Παρατηρώ όλον αυτό τον κόσμο, που κινητοποιήθηκε για μας, τη

φιλόξενη διάθεση, τα χαρούμενα πρόσωπά τους. Είναι κάτι, που μας συντροφεύει από την πρώτη μέρα που βρεθήκαμε στη Σάμο.

Πάνδροσο και Μεσόγειο - ο γειτονικός όπως ανεβαίνουμε από τον Πύργο οικισμός - είναι οι σύγχρονες ονομασίες (από το 1958) των χωριών **Άνω** και **Κάτω Αρβανίτες**. Αναφέρονται στην περιγραφή της Σάμου από τον μητροπολίτη **Ιωσήφ Γεωργιερήνη** το 1677. Κατά την πιθανότερη εκδοχή εποικίσθησαν μετά το 1562 είτε από οικογένειες που είχαν το παρατσούκλι "Αρβανίτες" είτε από κατοίκους προερχόμενους από περιοχές χριστιανών Αρβανιτών της Αττικής ή της Τήνου. Τα χωριά είχαν γεωργία, κτηνοτροφία και φημιζόνταν για τους ορεινούς τους αμπελώνες. Με τις τεράστιες καταστροφές των αμπελιών από τη φυλλοξήρα, άρχισαν από τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα να μεταναστεύουν οι κάτοικοι στην Αμερική, Αυστραλία και Ευρώπη.

Κατά τον **Χρίστο Λάνδρο**, "**και τα δύο χωριά είναι κτισμένα σε περιοχή μεγάλης φυσικής ομορφιάς. Μέχρι την μεγάλη πυρκαγιά που αποτέφρωσε τα αιωνόβια δάση, ο επισκέπτης αντίκρυζε έναν επίγειο παράδεισο. Αλλά και πάλι δεν παύουν να είναι από τα πιο όμορφα,**

Πάνδροσο και πίσω του το Μεσόγειο, οι - μέχρι το 1958 - Άνω και Κάτω Αρβανίτες. (αριστερά) Περιποίηση των ορεινών αμπελιών στο Πάνδροσο.

Στην κορυφή του Καρβούνη.

πιο καθαρά, πιο φιλόξενα του νησιού. Στο κέντρο η πλατεία, σε δεσπόζουσα θέση η εκκλησιά. Γύρω από την πλατεία οι δρόμοι και οι γειτονιές, ανάλογα με την μορφολογία του εδάφους. Γύρω από το χωριό μια ζώνη με κήπους, που δίνουν τροφές και προστασία από φωτιές. Μια άλλη ζώνη, πιο μακρινή, τα αμπέλια και οι ελιές και μετά οι βοσκότοποι και τα δάση. Κάπως έτσι περιγράφεται και η δόμηση χωριών της πρώιμης βυζαντινής περιόδου".

-Προτείνω μια βόλτα σε μεγαλύτερα υψόμετρα, στην κορυφή της Αμπέλου, τον Καρβούνη, λέει ο Γιώργος.

Δεχόμαστε με ενθουσιασμό. Το σκληροτάχιλο 4x4 ανηφορίζει αδιαμαρτύρητα τις στροφές του χωματόδρομου, μας φέρνει όλο και πιο ψηλά στις ράχες της Αμπέλου. Συνειδητοποιούμε για άλλη μια φορά το μέγεθος της καταστροφής του 2000, που εξαφάνισε σχεδόν τα πευκοδάση, για τα οποία φημιζέτο η Σάμος. Περιγράφοντας το νησί ο PIRI REIS έγραφε, ότι "υπάρχουν τόσο ψηλά και χοντρά δέντρα, που θα έκαναν κατάρτια και για τα πιο μεγάλα πλοία".⁹⁾ Εννοούσε προφανώς τα πελώρια, ευθυτενή και αιωνόβια μαυρόπευκα, κάποια

από τα οποία έχουν διασωθεί και μας εντυπωσιάζουν με το παρόστημά τους.

Πού και πού έχω την αίσθηση ότι διακρίνω μικρούλες ορχιδέες. Είναι πολύ πιθανό, αφού στη Σάμο έχουν καταγραφεί 45 είδη, αριθμός εντυπωσιακός σε σχέση με την έκταση του νησιού.⁽¹⁰⁾ 6,5 χλμ. μετά το Πάνδροσο βρισκόμαστε στην κορυφή του Καρβούνη στα 1153 μέτρα. Πετρώδης κορυφή αλλά ομαλή. Εξωκκλησίσι του Προφητηλία με αντηρίδες, σαν μικρό φρούριο που αντιστέκεται στο βοριά. Θέα πανοραμική σ' όλη τη Σάμο, Μ. Ασία, Ικαρία και Φούρνους. Εδώ κι εκεί τσάι του βουνού με το μοναδικό του άρωμα. Μαϊστρος δυνατός και δροσερός. Να κι ο **Γιάννης**, ο τσομπάνης, 62 ετών που μοιάζει με 50, φιλικός και χαρωπός, η χειραψία του θυμίζει σφιξίμο τανάλιας.

-50 χρόνια είμαι βοσκός, από τα 12. Αυτή τη ζωή δεν θα την άλλαζα με τίποτα. Τα πλούτη και τα λούσα τα περιγελάω. Έτσι είναι και η μάνα μου. Στα 96 της με βοηθάει σ' όλες τις δουλειές.

Σφουρίζει τα προβατάκια του που συγκεντρώνονται κοντά του. Παίρνει να κατηφορίζει τη ράχη, ζωηρός και αλαφροπάτητος.

-Καλή αντάμωση, παληκάρια μου.

Η γιορτή του Κλήδωνα σε Πυθαγόρειο και Πάνδροσο

Σάββατο 24 Ιουνίου, αρχές του θερινού Ηλιοστασίου. Η ορθοδοξία γιορτάζει το Γενέθλιον του Ιωάννου του Προδρόμου. Το Πυθαγόρειο γιορτάζει τον Αϊ - Γιάννη τον "Θερμαστή", τον πατροπαράδοτο "Κλήδωνα". Στην όμορφη πλατεία "Εισήνης", μπροστά στο Δημαρχείο, κόσμος πολύς, άντρες, γυναίκες και παιδιά, ντόπιοι και ξένοι. Αδημονούν ν' αρχίσει το πανηγύρι. Ψυχή της διοργάνωσης ο Πολιτιστικός Σύλλογος Πυθαγορείου, "**Ο Λυκούργος**". Τα μέλη του προσφέρουν κρασί, ψήνουν στη θράκα και διανέμουν αναρίθμητα σουβλάκια, η γαργαλιστική τσίγκνα ευωδιάζει την ατμόσφαιρα. Σύντομες ομιλίες και μετά αρχίζουν τα όργανα, το γλέντι, οι παραδοσιακοί χοροί. Αργότερα ανάβουν οι φωτιές. Ο ενθουσιασμός, των παιδιών κυρίως, δεν περιγράφεται. Είναι δείγμα αντρείωσής να μην

φοβηθείς τις φλόγες, να περάσεις ανάμεσά τους για ένα δευτερόλεπτο, έστω και αν αυτό κοστίζει κάποιες τσουρουφλισμένες τρίχες στο κεφάλι.

Και σ' άλλα χωριά γιορτάζεται ο Κλήδωνας. Πού να πρωτοπάς! Το επόμενο βράδυ μας προσκαλούν στο Πάνδροσο. Αδύνατον ν' αρνηθούμε! Για άλλη μια φορά λοιπόν σ' αυτόν τον ωραίο τόπο. Πλακόστρωτο ανηφορικό δρομάκι με λούκι κεντρικό για τα νερά, σπίτια παλιά με χρώμα λουλακιού και ώχρας, κάθετο στενάκι που μόλις χωράει έναν άνθρωπο. Στο τέρμα του χωριού η ευρύχωρη πλατεία, στρωμένη με πλάκα. Εδώ και η μεγάλη εκκλησία του **Αγ. Δημητρίου**, χτισμένη το 1863. Ωραία σπίτια ολόγυρα, αωνόβιος πλάτανος στο κέντρο. Ο χοντρός κορμός του λυγισμένος προς τον νότο. Του έμεινε κουσούρι από νεαρή ηλικία η υποταγή του στο βοριά.

Απόβραδο, μελέμι δροσερό, ριγούν στο άγγιμά του οι ελαφροντυμένες του χωριού. Τα καθίσματα γεμάτα, φώτα παντού, πρόσωπα με πλατύ χαμόγελο, οχλαγωγία και πειράγματα, κάποιιοι αγκαλιάζονται, έχουν χρόνια να βρε-

Οι τολμηροί νεαροί του Πυθαγορείου εν δράσει.

Η γιορτή του Κλήδωνα είναι πολύ δημοφιλής σ' όλα τα χωριά.

θούν. Παρούσα και η οικογένεια του Δημάρχου **Κωνσταντινίδη Πολυκράτη**. Στο χώρο της μεγάλης σκεπαστής βρύσης, στο άκρο της πλατείας, τα μέλη του Συλλόγου "Αγ. Δημήτριος" είναι σε υπερδιέγερση. Μυρωδιές από κρέατα ψητά και μαγειρευτά, σαλάτες, λαμαρίνες με πατάτες και κοτόπουλα, άφθονο ντόπιο κρασί. Γίνεται ξαφνικά ησυχία. Σηκώνεται ένας άντρας και παίρνει το μικρόφωνο. *"Είναι ο Χρίστος Λάνδρος, μου ψιθυρίζουν από δίπλα. Χωριανός μας, φιλόλογος και μέλος του Συλλόγου. Να τον γνωρίσεις οπωσδήποτε. Είναι Προϊστάμενος των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Νομού Σάμου, στο Βαθύ"*.

Μιλάει απλά, με χιούμορ και συναίσθημα, αγγίζει τις ψυχές των ακροατών του. Τον χειροκροτούν ζωηρά και αμέσως ξεκινάει το γλέντι. *"...Στο γυαλό πετούν οι γλάροι..."*. Ανοίγουν το χορό, όχι οι ωραίες του χωριού, αλλά δυο "νεαροί ηλικιωμένοι", κοντόχοντροι, ίδια φτιασιά, φίλοι προφανώς, με τέλειο συγχρονισμό. Χορεύουν τρία λεπτά σαν μπαλέτο κι ύστερα αποσύρονται διακριτικά στη θέση τους. Το χρέος τους το εκπλήρωσαν.

Το γλέντι ανάβει. Ωραίες παρουςίες, νέοι και νέες. Να κι ένα ζευγάρι που σέρνει το χορό. Βήματα ανάλαφρα, κινήσεις όλο χάρη, νομίζεις πως τα πόδια τους δεν ακουμπούν τη γη. Κάποια στιγμή περνάει από δίπλα μου ο ένας από τους δυο "νεαρούς ηλικιωμένους".

-Χορέψατε πολύ ωραία, του λέω.

Μου ρίχνει ένα χαμόγελο:

-Γεροντάκια είμαστε πια.

Το περίφημο μοναστήρι της Μεγάλης Παναγιάς, από τα αρχαιότερα της Σάμου.

Μονή Μεγάλης Παναγιάς και Μυτιληνιοί

Μεταξύ Κουμαραδαίων και Μύλων βρίσκεται η **Μονή της Μεγάλης Παναγιάς**. Ιδρύθηκε κατὰ την παράδοση από Λατρινούς μοναχούς το **1586** και είναι, συνεπώς, μετά τη Βροντιανή, η αρχαιότερη της Σάμου. Το κτιριακό της συγκρότημα έχει συνολική επιφάνεια 2.350 τετ. μέτρα και μας εντυπωσιάζει με την τοιχοποιία και τον όγκο του. Από τη φωτιά του 2000 έπαθε σοβαρές καταστροφές και οι εργασίες αποκατάστασης συνεχίζονται. Το καθολικό αποπνέει μια απίστευτη κατανυκτική αγιογράφιση, τη βαριά ξύλινη πόρτα μεταξύ πρόναου και κυρίας ναού, τις ανάγλυφες παραστάσεις στο μαρμαρίνο δάπεδο πριν από το τέμπλο, που είναι ένα πραγματικό ξυλόγλυπτο αριστούργημα. Τα σκαλοπάτια του επισκοπικού θρόνου είναι από μάρμαρο,

λαξευμένο το 1803, ενώ μεγάλο τμήμα των τοιχογραφιών εξακολουθεί να είναι μαυρισμένο από την κάπνα της φωτιάς.

Κοντά στη μονή ένας καλός χωματόδρομος μας οδηγεί στον ναό του **Αγ. Ταξιάρχη**, σταυροειδή με 8 πλευρο τρούλο, περιποιημένη τοιχοδομία, πλούσια βλάστηση ολόγυρα και ωραία θέα στον κάμπο και στη θάλασσα.

3 χλμ. Β της Χώρας ο δρόμος μας φέρνει στο κεφαλοχώρι των **Μυτιλινιών**. Εκτεταμένο χωριό, με πολλά παραδοσιακά σπίτια και ένα λαβυρινθώδες οδικό δίκτυο με στενούς δρομίσκους, που οδηγούν σε γραφικές γωνιές. Μια απ' αυτές είναι η όμορφη πλατεία με σκιερά πλατάνια, καφενεία και ταβερνούλες.

Στους Μυτιληνιούς επισκεπτόμαστε την τυροκομική μονάδα του **Βουρλιώτη "Ο Προμηθεύς"**. Χρησιμοποιώντας υψηλή τεχνολογία και σαν πρώτη ύλη αποκλειστικά γάλα της περιοχής, ο Βουρλιώτης έχει πετύχει μια γκάμα προϊόντων εξαιρετικής ποιότητας, γάλα, τυρί, γραβιέρα, γιαούρτι και παγωτό.

Μονή Μεγάλης Παναγιάς. Ανάγλυφες παραστάσεις στο μαρμάρινο δάπεδο.

Μερικά από τα εκθέματα του Παλαιοντολογικού Μουσείου Μυτιληνίων.

Η επιβλητική σύνθεση με τον Πυθαγόρα και το ορθογώνιο τρίγωνο, έργο του γλύπτη Ίκαρη.

Ανηφορίζοντας από τον κεντρικό δρόμο ένα στενό, περνάμε μπροστά από τον φούρνο του **Μανώλη Μαρτζίκου**, όπου όμως, εκτός από νόστιμα κουλουράκια και ψωμιά, ανακαλύπτουμε έναν λαογραφικό θησαυρό. Μεγάλη ποικιλία παλιών αντικειμένων της καθημε-

ρινης ζωής, όλες σχεδόν οι σειρές των νομισμάτων που κόπηκαν από το Ελληνικό κράτος από τον Καποδίστρια μέχρι σήμερα, κυρίως όμως μια τεράστια συλλογή από παλιά χειρόγραφα, πωλητήρια συμβόλαια, προικοσύμφωνα και διαθήκες του χωριού, που το παλαιότερο φέρει χρονολογία **1776!** Μεράκι και συλλεκτικό πάθος δεκαετιών από τον κυρ. Μανώλη, που θα μπορούσε να αποτελέσει υλικό για την δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου στο χωριό που, ωστόσο, έχει να επιδείξει ένα θαυμάσιο **Παλαιοντολογικό Μουσείο.**

Στεγάζεται σε κτίριο 1600 τ. μέτρων, σε οικοπέδο 15 στρεμμάτων, δωρεά του ζεύγους **Κων/νου και Μαρίας Ζημάλη**. Ο ευγενέστατος **Νικόλαος Ζημάλης**, ανηψιός του δωρητή, μας ξεναγεί στις διάφορες αίθουσες με θέματα: **Παλαιοντολογικό, Ζωολογικό, Ορυκτολογικό και Θάλασσα.** Σημαντικότερα είναι τα απολιθωμένα οστά ζώων, ηλικίας 8-10 εκατομ. ετών, όπως οστά **Μαστόδοντου** ύψους 3 μέτρων, οστά από την μοναδική στον κόσμο **Καμηλοπάρδαλη** με κοντό λαιμό, οστά **Ύαινας, Ιππαρίων και Ανατολίτικου Ρινόκερου** και κεφαλές και οστά **Γαζέλας**, το είδος οποίας ανακάλυψε στους Μυτιληνιούς ο φημισμένος καθηγητής **SCHLESINGER** και της έδωσε το όνομα **Γαζέλα - Μυτιληνιών!**

Ολοκληρώνουμε την περιήγησή μας στην κοντινή **Μονή Αγ. Τριάδας**, που ιδρύθηκε το 1826 στη θέση παλαιότερης μονής. Ο σταυροειδής με τρούλο ναός είναι κατασκευασμένος με πελεκητή πέτρα και τουβλάκια, ενώ το ωραίο μαρμάρινο τέμπλο φιλοτεχνήθηκε στη Σμύρνη. Δυστυχώς, δεν έχει απομείνει παρά ένας μοναχός, ο συμπαθέστατος **Ανδρέας Καραμηνάς.**

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ & ΣΑΜΙΟΣ
580 - 495 π.Χ.

Πυθαγόρειο

Γειτονιές με στενά και ανηφοριές, σπίτια νεοκλασικά με ωραία αρχιτεκτονική αλλά και ανάμεσά τους σύγχρονα, γιασεμιά και μπουκαμβίλιες, αρώματα από παντού, πού και πού προβάλλουν υπολείμματα από το

αρχαίο παρελθόν, τοίχοι με ωραία λιθοδομή και κίονες, ταβερνάκια και μπαράκια απρόβλεπτα μέσα σε αυλές, μικρά γραφικά ξενοδοχεία αλλά και ερειπωμένα οικοδομήματα με τοίχους πέτρινους, μανταρινιές και λεμονιές, πύργος του οπλαρχηγού **Λυκούργου Λογοθέτη**, πλατεία Ειρήνης, Δημαρχείο, άνθρωποι εξυπηρετικοί και ευγενικοί, ρυθμοί χαλαροί, αν-

Η πρωτεύουσα του Δήμου, με ηγετικό ρόλο σε αρχαιολογικό ενδιαφέρον και τουριστική υποδομή. Σκηνές από το “Πυθαγόρειο”, ένας τόπος μοναδικής ομορφιάς και ανάπτυξης.

θρώπινοι και ξαφνικά η προκουμαία με την αύρα του Αιγαίου. Ψαρόβαρκες και καΐκια, αραγμένα συντροφικά δίπλα-δίπλα με τα σκάφη αναψυχής, πεζόδρομος και αμέτρητα μαγαζιά αραδιασμένα στη σειρά μπροστά στη θάλασσα, ταβέρνες, καφέ, μπαράκια, εστιατόρια, καθένα με τη δική του επίπλωση, τη δική του μουσική και προσωπικότητα, πλήθος κόσ-

μου, ξένοι οι περισσότεροι.

Στην Α-ΝΑ άκρη της προβλήτας η χάλκινη σύνθεση του Πυθαγόρα με το ορθογώνιο τρίγωνο, έργο συναρπαστικής έμπνευσης του γλύπτη **Ίκαρη**. Πιο πίσω η μεγάλη μαρίνα με τις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις, έργο αναπτυσιακό αιχμής, που θα συντελέσει στην κατακόρυφη άνοδο του τουριστικού επιπέδου του

Πυθαγορείου. Ένας τόπος συνολικά υπέροχος, κοσμοβριθής αλλά ήρεμος και πολιτισμένος, με μια από τις ωραιότερες προκυμαίες της Ελλάδας. Εδώ καταλήγουμε σχεδόν κάθε βραδιά μετά τις ολόήμερες περιπλανήσεις μας, για Σαμιώτικο κρασάκι ή ποτό και ρεμβασμό μέχρι αργά. Τότε που αποχωρούν και οι τελευταίοι νυσταγμένοι εραστές του Πυθαγορείου.

Επίλογος

Ο **Τηλαύγης Δημητρίου** και η **Ματρώνη Κτίστου** μας ξεναγούν στις εγκαταστάσεις του εκπληκτικού συγκροτήματος **DORYSSA BAY** στο Ποτοκάκι. Αναρίθμητα δέντρα, θάμνοι και φυτά, πλακόστρωτα δρομάκια και πλατειούλες, αποκλειστικά στη χρήση των πεζών. Καταλύματα διώροφα με περίτεχνη κατασκευή, κανένα όμοιο με τ' άλλα, αναβιώνουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική κάθε γωνιάς της Ελληνικής γης. Το **DORYSSA BAY** όμως δεν είναι απλά μια μονάδα ξεχωριστών προδιαγραφών. Είναι, πάνω απ' όλα, ένας οργανισμός που συντηρεί την παράδοση με το μοναδικής ομορφιάς και πληρότητας **Λαογραφικό Μουσείο** και παράγει πολιτισμό με το υπερσύγχρονο Συνεδριακό του Κέντρο και τις πολυάριθμες εκδόσεις του που ξεπερνούν τις 30 και καλύπτουν όλες τις εκφάνσεις του ιστορικού, αρχαιολογικού και λαογραφικού πλούτου της Σάμου. Φεύγουμε γοητευμένοι απ' αυτόν τον τόπο και από την εμπειρία με τους ανθρώπους του.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ποιόν πρώτα να ευχαριστήσεις! Ατελείωτος ο κατάλογος. Ας αρχίσουμε με τα εξαιρετικά εστιατόρια και ταβέρνες, που τόσες μέρες μας πρόσφεραν χαμόγελο και θαυμάσια εδέσματα.

♦ Στο ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟ:

ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ του Σταμάτη Μπαρού, **ΑΦΡΟΔΙΤΗ** του Ευάγγελου Μπιλιμπά, **ΑΜΒΡΟΣΙΑ** του Μιχάλη Κόλλια, **ΓΥΑΛΟΣ (GLICORISA BAY)** του Πωλ Λέμπρου, **ΒΑΡΚΑ** των αδελφών Ταλαιπώρου, Καφετέρια **ΖΕΦΥΡΟΣ** του Χρήστου Βαζιντή.

♦ ΣΤΟ ΗΡΑΙΟΝ:

ΚΑΡΑΒΟΠΕΤΡΑ του Μανώλη Κυπραίου, **YANNIS TAVERN** του Γιάννη Βουρλιώτη, **BOYPOΣ** του Γιώργου Πυργιώτη, **ΣΤΕΚΙ** της Ξένιας Καραβοκυρού

♦ ΣΤΟΥΣ ΜΥΤΙΑΗΝΙΟΥΣ:

ROOSTER του Γιώργου Μητσού.

Θερμές ευχαριστίες οφείλονται: Στον Νομάρχη Σάμου **Μανώλη Κάβλα**. Στον Δήμαρχο Πυθαγορείου **Πολυκράτη Κωνσταντινίδη**. Στην Αντιδήμαρχο Πολιτισμού **Χαρά Σκούφου**. Στην πρόεδρο του Δημ. Συμβουλίου **Ευαγγελία Πισσάκη**. Στον επικεφαλής της μεζονας αντιπολίτευσης Νίκο Λύκο. Στον πρόεδρο του **ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Τηλαύγη Δημητρίου**. Στον προϊστάμενο ΓΑΚ Σάμου **Χρίστο Λάνδρο**. Ακόμη: Στον Πολ. Σύλλογο Πυθαγορείου "**Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ**". Στον Πολ. Σύλλογο **Σπαθαράων**. Στον Πολ. Σύλλογο **Πανδρόσου**. Στον πρόεδρο Τ. Σ. Πανδρόσου Γιώργο Σερασκέρη. Στον πρόεδρο Τ. Σ. Πύργου **Δημήτρη Μηλίγκο**. Στον Σύλλογο Γυναικών Πύργου **Η ΚΥΒΕΛΗ**. Στον Σύλλογο Επιχειρηματιών **ΗΡΑΙΟΥ** και στον Πρόεδρο **Λευτέρη Βαλεοντή**. Στον **Σηπλαιολογικό Σύλλογο Σάμου**, στον Πρόεδρό του **Γιώργο Σπυρόπουλο** και στους σηπλαιολόγους - αναρροχητές **Ingo Kliesen** και **Rich Mackintosh**. Στον ξεναγό **Αλέξανδρο Σταυρίδη**. Στον **Αργύρη Βουρλιώτη** της **ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΗΣ ΣΑΜΟΥ Ο.Ε.** Στον φούρναρη και Συλλέκτη **Μανώλη Βαρτζίκο**. Στον **Νικόλαο Ζημάλη** από το Παλαιοντολογικό Μουσείο Μυτιληνίων. Στον συγγραφέα **Νίκο Νόου**. Στον **Τίμο Χατζηλαγό** και στην **Οικογένεια Κληρονόμου**. Στην αγαπητή **Jocelyn Loulourgas** και στην άντρα της **Γιάννη**, οργανοποιό και μουσικό.

Μεγάλες ευχαριστίες οφείλονται:

Στην χορήγηση των αεροπορικών εισιτηρίων από την **AEGEAN**. Στην χορήγηση αυτοκινητών, μοτοσυκλέτας και άριστη εξυπηρέτηση από την **ARAMIS - rent a car**, του **Κώστα Λουτράρη**. Στην θερμή και αξέχαστη φιλοξενία από την μονάδα "**ΦΥΤΩ BAY**", των **Νίκου Αθανασίου**, **Ευτυχίας** και **Ντίνας Κανακάκη**.

i πληροφορίες

Τμήμα από τον χάρτη “Σάμος”, © “Σαμιακός Τύπος”

ΔΗΜΟΣ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ : Τηλ. 22730 61997, 62000

ΔΕΑΠ (Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Πυθαγορείου) : Τηλ. 22730 62275

Μικρά ψαράκια από τον ψαρά και γάτες σε χορευτικές κινήσεις στο λιμάνι του Πυθαγόρειου. Μια από τις τέσσες γραφικές γωνιές του Πυθαγόρειου. (Δεξιά)

Ευχαριστίες οφείλονται σε όλους τους επιχειρηματίες που μας τίμησαν με τη συμμετοχή τους και σε όλους τους καλούς φίλους, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο βοήθησαν το έργο μας και αναφέρονται στο κείμενο.

Τέλος, ευγνωμοσύνη οφείλεται στην **Μαργαρίτα Ικαρίου** από τον ΣΑΜΙΑΚΟ ΤΥΠΟ και τον SAMOS FM, που δεν μόχθησε καθόλου για να μας πείσει, έκανε όμως τα πάντα (μαζί με την Χαρά Σκούφου) κατά τη διάρκεια της παραμονής μας στο ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟ.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ / ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Ελένη Δήμα, “Το αεροδρόμιο της Σάμου”, ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ, Τόμος ΕΚΤΟΣ, 2003-2004.
- (2) Κων/νος Τσάκος, “ΣΑΜΟΣ”, Ιστορικός και Αρχαιολογικός Οδηγός, εκδ. ΕΣΠΕΡΟΣ, Αθήνα 2003.
- (3) Νικόλαος Δημητρίου, “ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ”, ΣΑΜΙΑΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ, Απρίλιος 1967.
- (4) Φ. Κόντογλου, “Σάμος 1959”

(5) Η.Ι. ΚΙΕΝΑΣΤ, “Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΚΙΝΗ ΣΤΗ ΣΑΜΟ”, (“Η ΣΑΜΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ”, Ίδρυμα “ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ” ΑΘΗΝΑ 1998.)

(6) “ΤΟ ΠΛΥΣΤΑΡΙΟ ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΗ ΣΑΜΟ”, ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ, ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ, 2001-2002

(7) Ν.Α. Δημητρίου “ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΥΡΑΤΖΑΙΩΝ”, ΑΘΗΝΑ 1990

(8) Χρόστος Λάνδρος, “ΠΑΝΔΡΟΣΟΣ”

(9) Χάρης Κουτελάκης, “ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΣΑΜΟΣ”, ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ, ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

(10) Γιώργος Φάκας, “ΑΥΤΟΦΥΕΙΣ ΟΡΧΙΔΕΕΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ”, Απόπλους, 31-32, Φθινόπω. 2004, Σάμος.

(11) Κ. Σπ. Παπαϊωάννου, “ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ”, Πνευμ. Ίδρυμα “ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1997.

ΣΑΜΟΣ-ΙΚΑΡΙΑ-ΦΟΥΡΝΟΙ

Μοναδικές στιγμές... Μοναδικά Νησιά!

Αυ Ημερ

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΑΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΗΛ. 22730 80005 - ΦΑΞ: 22730 80006

WWW.SAMOS.GR

"Τσιμπήστε"

ψάρια & θαλασσινά
με Σαμιώτικα ξηρά κρασιά
στο τραπέζι σας

ΕΝΩΣΗ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ

Ε.Ο.Σ.Σ.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΑΜΟΥ

Μια όαση ομορφιάς σας περιμένει για να σας φιλοξενήσει και να ικανοποιήσει κάθε σας επιθυμία.

Ο συνδυασμός του πράσινου και του απέραντου γαλάζιου, συνθέτουν το σκηνικό για **αξέχαστες διακοπές.**

DORYSSA
SEASIDE RESORT

Το ξενοδοχείο **Doryssa** που βρίσκεται στο Πυθαγόρειο της Σάμου ανακαινίστηκε με σκοπό την ποιοτική αναβάθμιση των χώρων του. Η ανακαίνιση αφορά, σε πρώτο στάδιο, στο χωριό και έπειτα, στην κεντρική μονάδα του ξενοδοχείου.

Το χωριό αποτελείται από το κτίριο της reception, ένα εστιατόριο και τους οικίσκους, όπου εντάσσονται τα δωμάτια. Πρόκειται για μια αρχιτεκτονική σύνθεση η οποία έχει πραγματοποιηθεί με βάση χαρακτηριστικούς τύπους κτισμάτων που συναντώνται στους οικισμούς της Σάμου. Η ιδιαιτερότητα του χώρου έγκειται στην εξαιρετική ευαισθητή αντιμετώπιση των κατασκευών και στην ύπαρξη της ατμόσφαιρας που αποπνέουν τα παραδοσιακά χωριά. Η κεντρική πλατεία του χωριού με την εκκλησία και το καφενείο, τα πλακόστρωτα σοκάκια, το χρώμα και η αδρή υφή των όψεων, τα ξύλινα κουφώματα και τα παλιά φυτεμένα πιθάρια μεταφέρουν με τρόπο συνεπή και πιστό την αίσθηση της διαμονής σε ένα χώρο ιδιαίτερο που «ζωγραφίζεται» από την πατίνα του χρόνου.

Το αρχιτεκτονικό γραφείο **diversity** Δήμητρα Καραμπελιά / Νικόλας Τραβασάρος πραγματοποίησε την μελέτη για την ανακαίνιση και αναβάθμιση των χώρων του χωριού. Στόχος των μελετητών είναι η εναρμόνιση των αρχιτεκτονικών στοιχείων των όψεων των οικίσκων με το εσωτερικό, έτσι ώστε η μετάβαση από τον εξωτερικό χώρο στο εσωτερικό των δωματίων να καταστεί ομαλότερη και να ενισχυθεί η ατμόσφαιρα του συνόλου του χώρου. Ύστερα από έρευνα και μελέτη πάνω στην τοπική αρχιτεκτονική του νησιού έχουν καθορισθεί τρεις βασικοί τύποι δωματίων για το χωριό.

Ο τύπος Α έχει ύψος λιτό, σε αποχρώσεις του λευκού και του γκριζού, και αναφέρεται σε χαρακτηριστικούς οικίσκους που η εξωτερική τους μορφολογία προσεγγίζει την λαϊκή νησιώτικη αρχιτεκτονική. Τα έπιπλα που χρησιμοποιούνται είναι κυρίως χτιστά, και ο χώρος συντίθεται με επιφάνειες από τριπτές ταϊμεντοκονίες παραδοσιακού τύπου και οροφές που κατασκευάζονται από καλάμια και κορμούς πεύκων.

Ο τύπος Β έχει ύψος αέρινο και ρομαντικό και αναφέρεται σε οικίσκους με χαρακτηριστικά παραδοσιακής αστικής κατοικίας. Τα έπιπλα που χρησιμοποιούνται παραπέμπουν σε αυτά των ιδιαίτερα προσεγγμένων κατοικιών του Βορείου Αιγαίου και συμπληρώνονται με πέτρινα δάπεδα και ιδιαίτερες κατασκευές ταμπλαδωτών ξύλινων οροφών.

Ο τύπος Γ αναφέρεται στους οικίσκους εκείνους που παραπέμπουν στα απλά Σαμιώτικα σπίτια που συναντά ο επισκέπτης στους οικισμούς του νησιού. Τα ξύλινα δάπεδα και οι αντίστοιχες ξύλινες «σαμιώτικες» οροφές συνοδεύονται με έπιπλα σύγχρονων σχεδιαστών και σύγχρονα αντικείμενα που αποδίδουν μια ιδιαίτερη ταυτότητα στον χώρο.

Το σύνολο των αντικειμένων που αποτελούν τον εξοπλισμό των δωματίων έχουν επιλεγεί με ιδιαίτερη προσοχή από επώνυμες εταιρείες σχεδιασμού επίπλων και φωτισμού, με στόχο να δημιουργηθούν χώροι υψηλής αισθητικής με αναφορά τόσο στην ελληνική παραδοσιακή αρχιτεκτονική, όσο και στον σύγχρονο σχεδιασμό.

απολαύστε τις διακοπές σας στη Σάμο
με τη βοήθεια του ειδικού

by ship TRAVEL

εμείς **αναλαμβάνουμε** τα πάντα...

τη **μεταφορά** σας από και προς τη Σάμο με πλοίο ή αεροπλάνο

τη **διαμονή** σας σε **προιοτικά** καταλύματα όλων των κατηγοριών

την **ενοικίαση** του αυτοκινήτου σας

τις **εκδρομές** και τις **ξεναγήσεις** σας

ΜΕΓΑΡΟ ΔΗΜ. ΑΓΟΡΑΣ 83100 ΣΑΜΟΣ

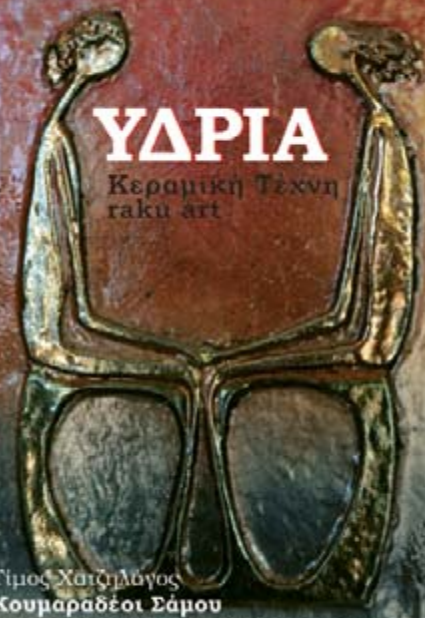
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΛ 22730 80713, 80768 FAX 22730 80447 e-mail: nkatr2@otenet.gr

και για την εκδρομή σας
στην αρχαία Έφεσο
και το Κουσάντασι
στην Τουρκία
εμείς είμαστε οι ειδικοί...

 by ship TRAVEL

ΣΑΜΟΣ ΤΗΛ. 22730 25065-6, 27337, 22116, ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟ ΤΗΛ. 22730 62285, 61061,
ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ ΤΗΛ. 22730 38140, 30380, 35252, 89470, ΜΑΡΑΘΟΚΑΜΠΟΣ ΤΗΛ. 22730 37100

ΥΔΡΙΑ
Κεραμική Τέχνη
raku art

Τίμος Χατζιδάγος
Κουμαράδεοι Σάμου
Τηλ. 22730 41285, 6944 566760
e-mail : ydria1@msn.com

HOTEL SAMOS

Λειτουργεί όλο το χρόνο ανακαινισμένο και με όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Η απόσταση από το λιμάνι είναι 50μ. και από το αεροδρόμιο 12 χλμ. Διαθέτει 98 κλιματιζόμενα δωμάτια και 2 σουίτες, συνεδριακό κέντρο 200 ατόμων, WiFi internet access.

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗ 11 ΣΑΜΟΣ
ΤΗΛ. 22730 28377-78 www.samoshotel.gr

Αγνά παραδοσιακά προϊόντα Σάμου

Μυτιληνιοί Σάμου
Τηλ. 22730 51705, 51804, 51221

Rhenia Tours

ΟΡΓΑΝΩΣΤΕ ΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΑΣ ΣΤΗ ΣΑΜΟ ΜΕ ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

- ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ
- ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ
- ΑΚΤΟΠΛΟΙΚΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ
- ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΔΕΛΦΙΝΙΩΝ
- ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

Αφεθείτε στην σιγουριά του
Rhenia Tours

ΣΑΜΟΣ
ΤΗΛ. 22730/88882, ΦΑΞ 22730/88855
Email: info@rhenia.gr

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Κ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ

ΠΑΝΟΡΑΜΑ

SNACK BAR - ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ

Επισκεφθείτε μας στους Κουμαραδαίους της Σάμου για να απολαύσετε παραδοσιακά εδέσματα όπως σπικκές τηγανίτες με τυρί ή μέλι και παραδοσιακά γλυκά ταψιού και κουταλιού. Στο εργαστήριο κεραμικής μας που βρίσκεται δίπλα, θα βρείτε παραδοσιακά χειροποίητα κεραμικά όπως την "Δίκαια κούπα" του Πυθαγόρα και το "Μασκαρά Μπαρδάκι".

ΚΟΥΜΑΡΑΔΑΙΟΙ ΣΑΜΟΥ
ΤΗΛ. 22730 41284

Yalos - Paul's

RESTAURANT-BAR BY GLICORISA
MANAGER: PAUL ΛΑΜΠΡΟΥ

Η ειωνία ειωνοδουρβανειαι

RESERVE
2273087754

Κάθε Παρασκευή
και Σάββατο,
ΒΡΑΔΙΕΣ ΜΟΝΑΔΙΚΕΣ
με ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ
και ΣΩΤΗΑΝΗ ΑΓΙΑΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Manager Πωλ Λάμπρου και ο εξαιρετος chef Αντώνης Σαρημαυρογένης στηρίζουν τη Σαμιακή γαστρομαργική τέχνη, προτείνοντας ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ και GOURMET με το ίδιο ΥΨΗΛΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ, ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ και ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ!

Ελάτε κάθε μέρα στο ΓΥΑΛΟ της γεύσης και της απόλαυσης, σε πλήρως ανακαινισμένο περιβάλλον με την αύρα του επαγγελματισμού να καλύπτει κάθε σας επιθυμία.

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΥΜΕ δεξιώσεις ΓΑΜΩΝ, ΒΑΠΤΙΣΕΩΝ, ΑΡΡΑΒΩΝΩΝ από 10 έως 150 άτομα και γεύματα εργασίας με άριστο service και προστιές τιμές

Samos Sun

Στο παραδοσιακό Πυθαγόρειο και σε απόσταση περιπάτου (1.500 μ.) από αυτό βρίσκεται το πανέμορφο και νεότερο ξενοδοχείο Samosun Bungalows στο οποίο και σας καλωσορίζουμε. Είναι χτισμένο με μία καταπληκτική αρχιτεκτονική νεοκλασικού ρυθμού σε ένα καταπράσινο τοπίο και ανάμεσα σε ανθισμένους κήπους. Είναι Β' κατηγορίας έχοντας 68 δωμάτια όλα με τηλέφωνο, μουσική, μπάνιο, μίνι μπάρ, κλιματισμό και μπαλκόνι με πανοραμική θέα προς τη θάλασσα και την πισίνα, η οποία είναι 280 τ.μ., η μεγαλύτερη στη Σάμο με θαλασσινό νερό. Έχει χώρους με παιχνίδια (μυλιάρδα κλπ.) αυτόματα πλυντήρια, αίθουσα γυμναστικής, σάουνα, υδρομασάζ, χώρο να παίξουν τα παιδιά, parking. Επίσης υπάρχει εστιατόριο με λιχουδιές ελληνικές και ξένες, μπαρ στην πισίνα με δροσιστικά και εξωτικά κοκτέιλ, εσωτερικό μπαρ, άφροα σερβίρισμα, καθαριότητα και πάνω από όλα ζεστή και οικογενειακή ατμόσφαιρα. Για όσους προτιμούν τη θάλασσα το ξενοδοχείο απέχει μόλις 800 μέτρα από αυτήν. Με όλα αυτά σας εγγυόμαστε αξέχαστες διακοπές

ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟ ΣΑΜΟΣ

ΤΗΛ. 22730 61791, FAX. 22730 62118 www.samosun.com